

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Lukáš Bárta

Lisabonská smlouva a její ratifikace v ČR

Bakalářská práce

Olomouc 2014

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Lisabonská smlouva a její ratifikace v ČR vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne

Podpis

Poděkování:

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Jaroslavu Sovinskému Ph.D. za vedení celé práce, věcné připomínky a v neposlední řadě za jeho čas.

1	Obsah	
2	Úvod	6
3	Obecně o Lisabonské smlouvě	7
3.1	Vstup ČR do EU	7
3.2	Lisabonská smlouva v roli nástupkyně	7
3.3	Lisabonská smlouva aneb nový vítr do plachet?	8
3.4	Lisabon, posun k federaci?	11
3.5	Role národních parlamentů aneb míra demokratizace	11
4	Vztah Lisabonské smlouvy a Ústavního pořádku ČR	14
4.1	Konfrontace unijního práva a práva členských států	14
4.2	Působení práva EU v České republice, „Euronovela“	15
4.3	Dopady Lisabonské smlouvy na vnitrostátní právní řád	16
4.4	Ústavní soudu ČR jako ochránce ústavního pořádku	17
5	Ratifikace Lisabonské smlouvy v ČR	19
5.1	Lisabonská smlouva na české politické scéně	19
5.2	Lisabonská smlouva na cestě Ústavním soudem ČR (Lisabon I)	21
5.2.1	Kritéria přezkumu a procesní otázky (Lisabon I.)	21
5.2.2	První návrh na přezkum Lisabonské smlouvy s Ústavním pořádkem ČR	22
5.2.3	Rozhodnutí Lisabon I. a argumentace Ústavního soudu	24
5.2.3.1	Otázka suverenity	24
5.2.3.2	Výlučné a sdílené pravomoci	26
5.2.3.3	Doložka flexibility	27
5.2.3.4	Obecná přechodová klauzule tzv. passarelle	27
5.2.3.5	Sféra trestné činnosti	28
5.2.3.6	Sjednávání závazných smluv Evropskou Uníí	29
5.2.3.7	Listina základních práv EU jako centrum sporů	30
5.2.3.8	Shrnutí a hodnocení Lisabonského nálezu	31
5.3	„Dvakrát nevstoupíš do téže řeky“ aneb Lisabonská smlouva znovu před Ústavním soudem (Lisabon II)	33
5.3.1	Nový návrh Senátu	33
5.3.2	Rozhodnutí Ústavního soudu	34
5.3.3	Jednotlivé body přezkumu	35
5.3.3.1	Zákaz Retroaktivity	35
5.3.3.2	Formální požadavky kladené na ustanovení smluv	35
5.3.3.3	Demokratický deficit v Evropské Unii ?	35
5.3.3.4	Princip politické neutrality	36
5.3.3.5	Požadavek „Evropanství“	36
5.3.3.6	Problematika posílení spolupráce	36
5.3.3.7	Vystoupení z EU	37
5.3.3.8	Pravomoci Soudního dvora vzhledem k mezinárodním smlouvám	37
5.3.3.9	Suverenita ČR podruhé před Ústavním soudem	38
5.3.4	Shrnutí a hodnocení nálezu Lisabon II	39
5.4	Ratifikace a sjednání Lisabonské smlouvy	40
5.4.1	Sjednání	40
5.4.2	Ratifikace, rovina teoretická, politická i právní	40
6	Závěr	42

Zkratky:

EU- Evropská unie

SEU – Smlouva o Evropské Unii

SFEU – Smlouva o fungování Evropské Unie

ÚS – Ústavní soud

LZPS – Listina základních práv a svobod

LZPEU – Listina základních práv a svobod Evropské unie

EHS – Evropské hospodářské společenství

SES – Smlouva o Evropském společenství

2 Úvod

Evropská Unie se pomalu stala součástí našeho každodenního života, i když se jistě cítíme více Čechy než Evropany. Každý den v ní chodíme do práce, řešíme problémy a užíváme volného času s přáteli, tak jak jsme byli zvyklí. Přesto ovlivňuje naše životy.

Naše cesta v EU začala 1. května 2004, kdy se ČR stala členem na základě předešlého kladného stanoviska v referendu o vstupu do EU. Zanedlouho poté nastala zkouška našich vrcholných institucí v souvislosti se sjednáním a celým procesem ratifikace zatím poslední smlouvy, která novelizovala stávající evropské zakládající smlouvy, Lisabonské smlouvy.

Tato smlouva, která byla nástupkyní neúspěšné Smlouvy o Ústavě pro Evropu, rozvířila bujaré diskuze nejen v rovině politické, odborné, ale i mezi občany. Strach ze ztráty suverenity, obava z „Bruselské byrokratické mašiny“ a nebo naopak závazek pro lepší budoucnost Evropy, posílení integrace, větší bezpečnost? Aktivismus. Je Ústavní soud České republiky opravdu tak „aktivistický“, jak mu bývá často vytýkáno? Jakými otázkami se musel zabývat, a jak velkým tlakům musel čelit Ústavní soud při projednávání souladu Lisabonské smlouvy s Ústavním pořádkem? Budou změny zavedené Lisabonskou smlouvou natolik zásadní, že ČR ztratí svoji suverenitu? A jak si na tom stojí český právní řád ve srovnání s právem EU co se týče principu přednosti? Na tyto, ale i další otázky se budu snažit nalézt odpovědi ve své bakalářské práci.

Bude jistě zajímavé sledovat argumenty, které vnesou všechny strany zejména v projednávání Lisabonské smlouvy před Ústavním soudem. A také to, jak se Ústavní soud s těmito argumenty vypořádá. Odborná diskuze se bude týkat nejen Lisabonské smlouvy jako takové, ale i prezidenta republiky. Je povinen tuto smlouvu podepsat, nebo může nepodepsat, i když ji schválí Parlament a ÚS neshledá žádný rozpor? Těmito, ale i jinými dalšími zajímavými tématy se budu dále zabývat.

Při svém zkoumání budu přesně analyzovat judikaturu Ústavního soudu resp. jeho judikáty týkající se Lisabonské smlouvy, ale i jiné např. Cukerných kvót apod. Dále se rozborem primárních pramenů budu zabývat změnami, povahou a hlavně také vlivem zatím poslední reformní Lisabonské smlouvy na právní řád ČR. Do své práce zařadím i několik rozdílných názorů na celou problematiku přednosti a vlivu práva EU na vnitrostátní právní řád včetně té nejdiskutovanější a sice suverenity. Analýze budou podléhat i hlasování poslanecké sněmovny i další dokumenty typu prohlášení, vyjádření apod. Cílem práce je podat komplexní pohled na sjednání a ratifikaci Lisabonské smlouvy v ČR s důrazem na její projednání před Ústavním soudem ČR.

3 Obecně o Lisabonské smlouvě

3.1 Vstup ČR do EU

Evropská unie, jako entita sui generis, existuje již několik let. Snahy o dokončení její institucionální reformy, které trvaly téměř deset let, nakonec vyústili stěžejním dokumentem a tím není nic jiného než Lisabonská smlouva. Co se týká samotného vstupu ČR do evropské unie, tak v něm samotný zlom nastal v roce 2000, resp. v roce 1999, kdy Česká republika patřila k těm lépe připraveným státům a to zejména díky tomu, že vláda posílila úlohu Vládního výboru pro evropskou integraci, kdy se jeho předsednictví ujal samotný premiér.

Fakt, který potvrzoval skutečnost byl ten, že pro tehdejší vládu bylo pro vstup do EU prioritou schválení Národního programu na členství v Evropské unii. Stalo se tak 31. Května 2000.¹ Česká vláda si přála „*silnou Evropskou unii, která by hrála významnou roli ve světě. Chápe Evropskou unii jako jedinečný projekt, kterému se dařilo a daří zajišťovat základní cíle, tj. mír, stabilitu, prosperitu a vnitřní bezpečnost na našem kontinentu. Je to jednota budovaná v rozmanitosti*“ tato slova byla zveřejněna v prohlášení vlády z téhož roku. Už jen letmé zamyšlení se nad těmito slovy, nenechá nikoho na pochybách, jak velká očekávání byla vkládána do vstoupení, byť jen „trpaslíka“ myšleno ČR do EU.

I přes události let následujících, jako bylo zvolení Václava Klause prezidentem, klíčové zasedání NATO v Praze, ale i teroristické útoky na New York a Washington, Evropská integrace pokračovala dále. Hlavní událostí se stal podpis „Smlouvy o přistoupení nových členů EU“ 16. dubna 2003 v Aténách. Pozoruhodné bylo, že tato smlouva byla sepsána celkem v 21 jazycích, avšak všechny mají stejnou platnost. Po její ratifikaci již nestálo nic v cestě, abychom se mohli stát součástí EU 1.5. 2004.²

3.2 Lisabonská smlouva jako nástupce Smlouvy o Ústavě

Reformní neboli Lisabonská smlouva byla jakousi snahou o završení institucionální reformy Evropy, která byla dovršena jejím přijetím. Přes dva roky po odmítnutí Smlouvy o Ústavě pro Evropu trvalo, než se povedlo v roce 2007 za doby německého předsednictví EU vyjednat kompromisní text, který novelizoval stávající smlouvy. Tento text již neobsahoval, na rozdíl od výše zmíněné smlouvy, tak vnější federalistické ústavní prvky, které byly trnem v oku jejím odpůrcům. *Rozdíl mezi původní Evropskou ústavou a současnou Lisabonskou smlouvou je spíše v přístupu než v obsahu.....návrhy z původní ústavní smlouvy zůstaly*

¹ PELTRÁM, Antonín. *Evropská integrace a Česká republika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 143 p. 34 s.

² Tamtéž 37 s.

prakticky beze změny. Byly prostě roztroušeny po starých smlouvách ve formě pozměňovacích návrhů. Proč tato nepatrná změna? Především proto abychom se vyhnuli hrozbě referend tím, že se vyhneme používání jakékoliv ústavní slovní zásoby....Ale zvedněte pokličku a podívejte se : všechna ta účinná a inovativní opatření jsou tam(myšleno v Lisabonu) tak jak byla pečlivě vypracována....³

Mimo těchto prvků se ovšem mnoho nezměnilo. Jde o nejnovější Smlouvu v další řadě smluv, jenž aktualizuje právní základ a povahu Evropské unie. Celý proces ratifikace byl zahájen 13. prosince 2007 všemi členskými státy. V drtivé většině se ke schvalování Lisabonské smlouvy uchýlily parlamenty jednotlivých států až na Irsko, kde bylo vyhlášeno referendum. Zajímavé je, že první ratifikovalo Maďarsko, a to pouhé 4 dny po jejím podpisu. To je vzhledem k situaci, která nastala např. u nás alarmující až podivné.⁴ Na druhou stranu jako protiklad k Maďarsku lze zmínit naši republiku, která zase proces ratifikace pozastavila a to iniciací řízení před Ústavním soudem, kterému se ovšem budu podrobně dále věnovat. Česká republika byla poslední zemí, která Lisabonskou smlouvu ratifikovala. Lisabon u nás neměl rozhodně jednoduchou cestu, ať už to bylo řízení před Ústavním soudem, nebo jakási neochota prezidenta Václava Klause dokument podepsat. U našich sousedů v Německu Lisabon také prošel řízením před Spolkovým ústavním soudem, nicméně výsledek naznačil jisté výtky v pravomocích Spolkového sněmu a Spolkové rady podílet se na evropském zákonodárném procesu a případných změnách smluv. Soulad smlouvy podmínil vznikem doprovodného zákona, který by tyto pravomoci řešil. Po přijetí odpovídající právní úpravy byl Lisabon ratifikován německým prezidentem⁵

3.3 Lisabonská smlouva aneb nový vítr do plachet?

Entita sui generis? Po platnosti Lisabonské smlouvy už nikoliv. Přijetím Lisabonské smlouvy tedy došlo ke změně mezinárodně právního postavení EU. Fakt, že i nyní Evropská unie disponuje mezinárodně- právní subjektivitou, můžeme nyní nově dovodit z výslovných ustanovení práva Evropské unie, ale i práva mezinárodního.

³ Valéry Giscard d'Estaing: The EU Treaty is the same as the Constitution. [online]. [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/voices/commentators/valeacutery-giscard-destaing-the-eu-treaty-is-the-same-as-the-constitution-398286.html>

⁴ CHALMERS, Damian, DAVIES, Gareth, MONTI, Giorgio. *European Union Law : Case and materials*. Cambridge, UK: New York : Cambridge university press, 2010. 46-48 s

⁵ Ratifikační proces v členských státech EU. *Ratifikační proces v členských státech EU* [online]. 2009 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/pravo_evropske_unie/lisabonska_smlouva/ratifikacni_proces_v_clenskych_statech.html

Přijetím Lisabonské smlouvy se definitivně EU změnila z mezinárodní organizace sui generis na subjekt s jasně danou povahou resp. subjektivitou. Lisabonská smlouva jasně zakotvila právní subjektivitu Evropské unie.⁶ Toto je velice podstatná změna, protože s sebou přináší nový pohled na vnější aktivity EU. V tuto chvíli ostatní mezinárodní společenství mohou považovat EU za nositele mezinárodně právní subjektivity. Tato změna se týká pochopitelně případů uzavírání mezinárodních smluv, kdy signatářem se jednoznačně stává Evropská unie. To platí jak pro smlouvy budoucí, tak i pro dohody již platné, sjednané jménem ES. Nyní je to útvar nový, a sice Evropská unie, která nahradila Evropské společenství, jenž se dala považovat za spíše politický útvar.⁷ Nicméně při uzavírání dohod má Unie pravomoc uzavírat dohody s jednou nebo více třetími zeměmi nebo mezinárodními organizacemi, stanoví-li tak smlouvy, nebo je-li uzavření dohody nezbytně nutné k dosažení cílů stanovených Smlouvami v rámci politiky Unie, nebo je stanoveno právně závazným aktem a konečně může-li se to dotknout společných pravidel, či změnit jejich oblast působnosti.⁸

Mezi následující podstatné změny, které zavedla Lisabonská smlouva bezesporu, patří zrušení zaběhlé pilířové struktury. Koncepce složená ze tří pilířů, byla zavedena Maastrichtskou smlouvou o Evropské unii. Zmizelo tedy jasné oddělení ekonomické integrace od zahraniční a bezpečnostní politiky, od spolupráce policejní a v trestních věcech. Smlouva nyní označuje veškeré zahraniční aktivity Evropské unie, jako „vnější činnost Unie“ a vymezuje jim společné cíle.⁹ Ani jeden z těchto cílů se ovšem neobjevuje v integračním procesu poprvé. Drtivá většina z nich se již objevila už ve smlouvách, nebo v jiných klíčových dokumentech, jakým může být např. Evropská bezpečnostní strategie. Lze tedy tvrdit, že Lisabonská smlouva tak pouze úkoly konsoliduje. Odstranění pilířové struktury, a tím i sloučení úkolů vnějších politik, by na druhou stranu mohlo mít za následek snížení napětí mezi jednotlivými politikami resp. mezi jejich institucemi. Smlouva zachovává i jednomyslné rozhodování v Radě a vylučuje přijímání legislativních aktů. Jurisdikce Soudního dvora je vyloučena, také ten může rozhodovat pouze o tom, zda dané opatření patří do části vnějších komunitárních vztahů, nebo musí být přijato podle zvláštních pravidel SZBP. Lze tedy říci, že zachování specifického postavení SBZP omezuje potenciál smlouvy. Státy si daly pozor, aby při interpretaci nevznikaly pochybnosti o jejich suverenitě.

⁶ Čl. 47 SEU

⁷ Čl. 1 SEU

⁸ Čl. 216 SFEU

⁹ Čl. 3, Čl. 21 odst. 2 a 3 SEU

V prohlášení č.13 zmínily, že smlouvou není nijak odpovědnost za jejich zahraniční politiku, včetně vztahů např. v rámci OSN.¹⁰

To skutečně nové, přináší Lisabonská smlouva v provádění vnější politiky. Přesněji jsou to institucionální změny, které přináší nově. Jde zejména o modernizaci a demokratizaci orgánů, které řídí EU.

Mezi nové instituce řadíme stálého předsedu Evropské rady, představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a Evropskou službu pro vnější činnost.¹¹

Role stálého předsedy, jednoznačně přispěje ke stabilitě a jednotnosti Evropské rady, jak směrem dovnitř, tak i navenek. Předseda má několik zajímavých a důležitých pravomocí. Svolává zasedání Evropské rady, a to jak řádné tak i mimořádné. Je volen na dva a půl roku, kvalifikovanou většinou s tím, že může být volen pouze dvakrát po sobě. Lze ho i stejnou většinou odvolat. Vede jednání rady a zajišťuje jeho kontinuitu, a co nejvíce důležité zastupuje Unii v záležitostech SZPB. Je odpovědný za konsenzus, kterým se jednání rady řídí. Analogicky ho lze nazvat Evropským prezidentem, a jako jakýsi personální protiklad proti předsedovi komise.¹²

V původní ústavní smlouvě byla tato funkce nazvána velmi ambiciózně a sice „ministr zahraničních věci Evropské unie“, nicméně v tomto se LS držela poněkud zpět, když tato funkce byla nazvána vysoký představitel, i když tento titul více odpovídá skutečnosti, a to zejména v tom, že se na zahraniční politice podílí, ale přímo za ni neodpovídá, spíše řešení představuje partnerům.¹³ Dal by se spíše nazvat jako zmocněnec, který přispívá svými návrhy. To nic neubírá na jeho důležitosti, protože předseda Radě pro zahraniční záležitosti a vystupuje jménem Unie, jak v mezinárodních organizacích, tak ve vztahu s třetími státy.¹⁴ Primárním cílem vytvoření této funkce byla především snaha o lepší koordinaci různých vnějších aktivit. Smlouva také ukládá Unii dbát na soudržnost mezi jednotlivými oblastmi její činnosti, a to právě i díky pojítku, kterým by měl být právě vysoký představitel.¹⁵

O Evropské službě pro vnější činnost toho sice mnoho nenajdeme, ale i přesto jde o nejvýznamnější inovaci v diplomatickém zastupování EU za několik posledních desetiletí. ESVČ je orgánem sui generis a to znamená, že není ani agenturou, ani plnohodnotnou institucí, a to i přesto, že má vlastní rozpočtovou kapitolu. ESVČ, jak stanoví Smlouva o

¹⁰ ŠLOSARČÍK, Ivo a Zuzana KASÁKOVÁ. *Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva*. Vyd. 1. Grada, 2013, 248 s. s 190-192

¹¹ ŠLOSARČÍK, Ivo a Zuzana KASÁKOVÁ. *Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva*. Vyd. 1. Grada, 2013, 248 s. s 193

¹² Čl. 15 SEU

¹³ Čl. 18 SEU

¹⁴ Čl. 27 SEU

¹⁵ Čl. 21. Odst. 3 SEU

Evropské Unii, podporuje činnost vysokého představitele a také spolupracuje s diplomatickými službami ostatních členských států. Co se týká jejího složení, tak odbornost je zajištěna tím, že se na jejím výkonu podílí úředníci Generálního sekretariátu Rady, Komise popř. jednotlivých diplomatů.¹⁶

3.4 Lisabon, posun k federaci?

Prvně by určitě nebylo od věci si zodpovědět otázku, jakou Evropu jako my Češi chceme. Opravdu chceme takovou federaci jakou je např. Švýcarsko nebo USA? Je to velmi složité hodnotit. Na jedné straně spíše cynismus, a také boj o přízeň voličů, a s tím spojené, tolik chtěné politické body. Na straně druhé seriózní pokusy o změnu. Jednalo se hlavně o schopnost našich politiků jednat, a tady narážíme na základní problém. Jejich častá neschopnost seznámit občany se záměry Bruselu, dle mého názoru způsobuje v pohledu veřejnosti rozpory.¹⁷

Z právního hlediska se ovšem nelze zbavit obav, že Lisabon opravdu Evropu směrem k federaci posunul. Supranacionalita, autonomní instituce, autonomní právo, základní hodnoty, nový systém pravomocí podle SFEU, konkrétně článku 2-6, to vše jsou spolu se zavedením tzv. obecné přechodové klauzule¹⁸ nebo materiální uplatnitelnosti klauzule flexibility¹⁹ znaky, které podle mnohých nelze považovat za nic jiného, než za posun ke státu resp. federaci. Jistá je skutečnost, že s příchodem Lisabonu se u „entity sui generis“, se EU změnila na „subjekt sui generis“, čili rovnoprávným partnerem v mezinárodních vztazích, a větší homogenita se dá také považovat za jisté zjednodušení už v tak složitých vztazích napříč Evropou.²⁰

3.5 Role národních parlamentů aneb míra demokratizace

Základní zásadou EU je zásada zastupitelské demokracie a ruku v ruce s jejím posílením dochází i posílení role národních parlamentů. Míra demokratizace se dá měřit podle toho, jaké postavení mají tyto národní parlamenty, pokud jde o koncepcie hospodářské politiky, a také při tvorbě směrnic a nařízení EU. Hledání stále vhodnější koncepce je dána

¹⁶ Rada EU: Rozhodnutí Rady ze dne 26. července o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost (2010/427/EU)

¹⁷ Lisabonská smlouva je málo. *Lisabonská smlouva je málo* [online]. 2009 [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://www.dfens-cz.com/view.php?cislocclanku=2009030105>

¹⁸ Čl. 48 odst. 7 SEU

¹⁹ Čl. 352 SFEU

²⁰ HAMULÁK. Ondřej, EVROPSKÁ UNIE PO LISABONSKÉ SMLouvě. JAKÝ KROK A KAM?: Pokračování konstitučního příběhu?. [online]. 2010 [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/evropska-unie-po-lisabonske-smlouvejaky-krok-a-kam1-61749.html>

nejasnou podobou EU, kdy dosavadní koncepce byla zakotvena Amsterdamské smlouvě, a tak ji převzala v nezměněné podobě i smlouva z Nice, a i Lisabon ponechal v platnosti tyto ustanovení, dokonce i přes kritiku, postavení národních parlamentů posílil.²¹ Přesné vymezení nalezneme v Protokolu o úloze národních parlamentů, kde jsou uvedeny jednotlivé způsoby. Jedná se zejména o informovanost, a to v tom smyslu, že konzultační dokumenty komise jsou zasílány jednotlivým parlamentům. Také jim jsou postupovány návrhy legislativní aktů Unie a v neposlední řadě jsou informovány o žádosti k přistoupení k Unii podle čl. 49. Národní parlamenty se také zavazují zajistit, že bude dodržována zásada subsidiarity a proporcionality.²²

Novinek, které Lisabonská smlouva, v souvislosti s rolí vnitrostátních parlamentů sebou přináší, je více. Zejména se jedná o důraz na přímou komunikaci, kde již neinformuje jednotlivé parlamenty vláda, ale jsou informovány přímo od Komise a totéž nyní platí i pro Radu, pokud jde o jednání a výsledky zasedání, na nichž se jedná o návrzích legislativních aktů.²³ Kromě oněch systémových způsobů zapojení vnitrostátních parlamentů nalezneme v textu Smluv i jasně vymezené odkazy na situace, kdy by měly být vnitrostátní parlamenty informovány ad hoc.²⁴

Zapojování vnitrostátních parlamentů do revize zakládacích smluv, patří mezi další novinky, které zavedla Lisabonská smlouva, a to novelizací článku 48 Smlouvy o Evropské unii. V původním článku 48 SEU, tj. před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost, nebyl zmíněn vnitrostátní parlament ani jednou. V současném článku se hovoří o oznamovací povinnosti s ohledem na vnitrostátní parlamenty, jejich zapojení do práce konventu, a dokonce zde lze nalézt ustanovení o právu veta.²⁵ Lze to chápat i jako jakousi brzdu.

V textu samotné Lisabonské smlouvy nalezneme ustanovení týkající se zapojení vnitrostátních parlamentů v oblasti svobody, bezpečnosti a práva. Jde hlavně o ustanovení, podle kterého „*vnitrostátní parlamenty dbají s ohledem na legislativní návrhy a podněty předkládané v rámci kapitol 4 a 5 (což je justiční spolupráce v trestních věcech a policejní spolupráce) na dodržování zásady subsidiarity v souladu s Protokolem o používání zásad subsidiarity a proporcionality.*“²⁶

Zapojení vnitrostátních parlamentů je velmi důležité z hlediska odstraňování demokratického deficitu EU. Pokud mluvíme o subsidiaritě a proporcionalitě, je potřeba si

²¹ PELTRÁM, Antonín. *Evropská integrace a Česká republika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 143 p. 54-55 s

²² Konsolidované znění Lisabonské smlouvy, Čl. 12

²³ Čl. 1 – 5 Protokolu č. 1 o úloze vnitrostátních parlamentů v Evropské unii

²⁴ Např. Čl. 48 odstavce 2,7 SEU, Čl. 71 SFEU

²⁵ Čl. 48 odst. 3-7 SEU

²⁶ Čl. 69 SFEU

uvědomit, že podle zásady subsidiarity jedná Unie pouze v oblastech, které nespádají do její výlučné pravomoci, a také jedině a pouze tehdy, pokud sami členské státy nemohou dosáhnout těchto cílů na úrovni ústřední, regionální nebo místní, a tehdy kdy by bylo lepší, aby činnost byla vykonána na úrovni Unie z důvodů jejich rozsahu nebo účinků.²⁷

Z povahy věci nemusí být vždy zřejmé, kde se nachází hranice definicí těchto zásad. Toto může částečně řešit ustanovení čl. 8 protokolu č.2 o používání zásad subsidiarity a proporcionality. Rozhodovat bude samozřejmě v tomto případě Soudní dvůr Evropské unie. Je to jedině on, kdo má pravomoc rozhodovat o žalobách týkajících se porušení zásady subsidiarity některým legislativním aktem, který podal členský stát. Obecně tedy Soudní dvůr poskytuje vodítko, jaká hodnotící kritéria jsou nezbytná k posouzení subsidiarity.²⁸

²⁷ Čl. 5 SEU

²⁸ ČAKRT, František. Lisabonská smlouva a národní parlamenty. [online]. 2010 [cit. 2014-01-07]. Dostupné z: <http://www.wkonline.cz/ao/cs/dokument/nahled-dokumentu/?doc=d26325v34691p1&query=dovršen%7Czavršit+%24index%3D1643&search-type=0&product=34&docno=5>

4 Vztah Lisabonské smlouvy a Ústavního pořádku ČR

4.1 Konfrontace unijního práva a práva členských států

Vstup České republiky do Evropské unie je obecně považován za velký milník, a to nejen v rovině politické, ale i v rovině právní. V okamžiku přistoupení se stal součástí českého právního řádu relativně obsáhlý soubor norem, dnes jednotně nazývaných právo Evropské unie. Nad tím vším visela otázka, kterou si pokládala nejen neodborná veřejnost a sice, jestli tímto krokem neztratí Česká republika svoji suverenitu obsaženou v Ústavě.²⁹ Faktem je, že v době jako je tato, tedy v době globalizace, kdy ve vztazích mezi jednotlivými státy roste závislost, je potřeba změnit i vnímání suverenity. Velmi trefně celou záležitost charakterizoval britský sociolog Anthony Giddens ve svém díle „Třetí cesta“, kde napsal:

„Silný stát, byl ten, který se dokázal dobře připravit na válku. Dnes to musí znamenat něco jiného: stát dostatečně sebevědomí, aby akceptoval nová omezení své suverenity.“

Členské státy sdílejí svoji suverenitu především co se týče hospodářské oblasti. Ve sférách mezinárodních, bezpečnostní a vnitřní politiky i nadále platí mezivládní spolupráce, kde si členské státy ponechávají právo samostatného rozhodování.

Lisabonská smlouva, co se týče práva jako takového, již používá v terminologii pouze označení „unijní právo“, protože rozdělení na právo komunitární (ústavní základ EU) a unijní právo (právo druhého a třetího pilíře) bylo odstraněno spolu s pilířovou strukturou. Unijní právo nyní zahrnuje právo celé Evropské unie. Při sepisování Lisabonské smlouvy nakonec nebyl použit článek z ústavní smlouvy, který stanovoval jasnou přednost unijního práva před právem vnitrostátním.³⁰

Vzájemná konfrontace vnitrostátního a komunitárního práva, jejichž vztah nebyl nijak kodifikován, je zejména v diki Soudního dvora EU. Základní pravidla konfrontace byla formulována již v 60. letech v rozsudku případu Costa a Van Gend loos, kde byly stanoveny zásady tzv. aplikační přednosti a bezprostředního účinku komunitárního práva.³¹ Výslovně zde bylo uvedeno, že „komunitární právo je takovým právním řádem, který je použitelný ve všech členských státech za jednotných podmínek a je nadřazen národnímu právu jednotlivých členských států“. Jmenujme ještě rozsudek v případě Internationale Handelsgesellschaft, který se setkal s velkou vlnou nevole v mnoha členských státech díky náznaku přednosti

²⁹ zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, Čl. 1 odst 1

³⁰ VONDRA, Alexandr. Lisabonská smlouva: Co o ní potřebujete vědět?. [online]. 2010, s. 24 [cit. 2014-01-08]. Dostupné z: www.euroskop.cz

³¹ Rozsudek ESD C-6/64 Costa a C26/62 Van Gend en Loos

evropského práva, dokonce před národním ústavním právem.³² To nicméně obecně neplatí. Namísto kritizovaného článku, který obsahovala nechválená Smlouva o ústavě pro Evropu došlo k náhradě v podobě Prohlášení o přednosti práva. To je dosti obecné a ve své podstatě se drží judikatury Soudního dvora, která je v tomto případě stabilní, ale přednost unijního práva je z něj nepochybná.³³ Vše musí samozřejmě být v souladu s principy subsidiarity a proporcionality, protože unie se tím zavazuje ctít identity jednotlivých členských států.³⁴

4.2 Působení práva EU v České republice, „Euronovela“

Právní rámec, který upravuje vztahy mezi Českou republikou a Evropskými společenstvími, představuje Evropská dohoda, někdy také nazývaná Asociační dohoda.³⁵ Už v této době docházelo k zohledňování práva Evropského společenství/ Evropské unie, i když nepřímou a neformálně. Čl. 10 Ústavy byl nedostatečným právním základem pro vstup do Evropské unie, kdy sice čl. 1 odst.1 definuje Českou republiku jako svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát³⁶, nicméně i z názoru odborné veřejnosti je potřeba, vzhledem ke členství v takto specifickém svazku států, speciální zákonné zmocnění.³⁷ Tehdejší Ústava se dala spíše chápat jako izolacionistická, protože Ústavní zákon 1/1993 Sb. v podstatě vztah národního a mezinárodního práva neupravoval. Výjimku tvořili mezinárodní smlouvy o lidských právech, protože ty byly automaticky inkorporovány na základě čl. 10. Chaotická inkorporace smluv byla před vstupem do EU nepřijatelná a proto byla nutná novelizace.

Touto novelizací byla tzv. Euronovela, která mimo jiné i díky doplnění odst. 2 do čl. 1 ústavy a sice, že *Česká republika plní závazky, které pro ni plynou z mezinárodního práva*³⁸ a uvedením článku 10a a 10b, které lze považovat za nejdůležitější články, protože to byly právě tyto články, které umožnily přenos pravomocí orgánů České republiky na mezinárodní organizaci nebo instituci³⁹, která položila jeden ze základních kamenů vstupu ČR do EU. Z hlediska právní jistoty nejdůležitější bylo sjednocení pohledu na množinu mezinárodních smluv, na které dopadá článek 10 Ústavy po přijetí „Euronovely“.⁴⁰

³² Rozsudek ESD C-11/70 Internationale Handelsgesellschaft

³³ Prohlášení o přednosti práva č. 17, Závěrečný mezivládní akt

³⁴ Čl. 4 SEU

³⁵ zákon č. 7/1995 Sb. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Evropské dohody zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé

³⁶ zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, Čl. 1 odst.1

³⁷ Mucha, Jiří. *The presentation of Czech experiences : The position of the constitutional courts following integration into the European union*, 2004 s. 164 - 168

³⁸ zákon č. 395/2001 Sb. Čl. 1 Ústavní zákon tzv. Euronovela

³⁹ zákon č. 395/2001 Sb. Čl. 10a Ústavní zákon tzv. Euronovela

⁴⁰ Dny práva 2011 – Days of Law 2011 [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2012 ISBN 978-80- 210-5913-9 (soubor) 9788021047334. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>

Bylo by vhodné ještě zmínit, že s „Euronovelou“ se dostalo českému ústavnímu soudu nové pravomoci v podobě možnosti, posoudit soulad mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem podle článku 10a, k čemuž již dvakrát došlo v případě přezkumu Lisabonské smlouvy, jemuž se budu věnovat v dalších kapitolách.

4.3 Dopady Lisabonské smlouvy na vnitrostátní právní řád

Mimo již zmíněné „Euronovely“ lze za další milník v českém systému práva považovat přijetí Lisabonské smlouvy. Smlouva je platná od roku 1.12. 2009, kdy ji ratifikovaly všechny členské státy.⁴¹ Jednalo se zejména na poli Evropské unie, která to samozřejmě promítla i do právních řádů jednotlivých členských států. Jak jsem již zmínil došlo k získání právní subjektivity, zrušení pilířové struktury a tím ke komunitarizaci třetího pilíře. Revizí, kterou provedla Lisabonská smlouva, ztrácí význam rozlišovat pojmy komunitární právo a právo Evropské unie. Vlastnosti, které v minulosti judikoval Evropský soudní důr, se tak nyní vztahují i na komunitarizovaný třetí pilíř. „ Přímou nyní ve vnitrostátním právu, nyní působí nejen akty komunitárního práva, ale dokonce i ostatní právní normy, které byly přijaty v rámci spolupráce v oblasti justice a vnitra.“⁴²

Přijetím Lisabonské smlouvy se sice nestala formálně, ale bylo jí přiznáno postavení primárního pramene práva. Jde o Listinu základních práv a svobod Evropské unie (dále jen LZPEU) schválenou 7. prosince 2000. Tento dokument nijak nerozšiřuje počet pravomocí Unie, které jsou již obsažené ve smlouvách.⁴³ Tento dokument byl i terčem silné kritiky zejména od bývalého prezidenta Václava Klause, a svoje stanovisko k němu musel zaujmout i Ústavní soud ČR, v jednom ze svých Lisabonských nálezů konkrétně v Lisabonu I.

Podle Václava Klause je LZPEU naprosto zbytečným dokumentem, protože členské státy disponují mnohem propracovanějšími listinami práv a svobod. Základní lidská práva a svobody jsou podle něj zaručeny úmluvou o ochraně lidských práv a svobod Rady Evropy, která disponuje i funkčním mechanismem kontroly.⁴⁴

*„Listina základních práv a svobod EU má smysl pouze v případě, že Unie by se cítila být státem sui generis nebo vznikající federací.“*⁴⁵

⁴¹ usnesení vlády ČR č. 1347

⁴² HAMULÁK, Ondřej. *Právo Evropské unie v Judikatuře Ústavního soudu České republiky*. Praha : Leges, 2010 s 57 - 59

⁴³ Čl. 6 SEU

⁴⁴ KLAUS, Václav. *Prezident republiky k Lisabonské smlouvě*. Vyd. 1. Editor Martin Slaný. Praha: Euromedia, 2009, 63 s

⁴⁵ Tamtéž

Dle mého názoru je jakási obava ze vzájemná konkurence obou lidsko – právních dokumentů bezpředmětná, už jen proto, že LZPEU se zavazuje ctít ústavní tradice členských států.⁴⁶ Ostatně podobně se vylovil i Ústavní soud ČR v nálezu týkajícím se Lisabonské smlouvy „Lisabon I“, kdy odmítl pouze abstraktní rovinu a upozornil na fakt, že ochrana, kterou zaručuje LZPEU, je naprosto slučitelná s ochranou, kterou nabízí Ústavní pořádek ČR resp. LZPS. Ve výroku také odmítl, že by tyto dokumenty v jakémkoliv hierarchickém postavení a jejich vzájemný vztah charakterizoval jako doplňkový.⁴⁷

4.4 Ústavní soudu ČR jako ochránce Ústavního pořádku

Negativní zákonodárce. Ano i takto bývá někdy nazýván Ústavní soud ČR. Mimo jiné pravomoci, nám notoricky známé, jako rušení zákonů nebo jejich částí popř. dalších předpisů pro jejich rozpor se zákonem či Ústavním pořádkem, přichází pravomoc nová. Je to pravomoc týkající se čl. 10a a čl. 49 Ústavy.⁴⁸ Jedná se posouzení souladu mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem a to v tom smyslu, že dokud Ústavní soud nerozhodne o jejím souladu, nesmí být mezinárodní smlouva ratifikována.⁴⁹ Míru jakou je oprávněn Ústavní soud oprávněn k přezkoumávání ustanovení práva Společenství na vnitrostátní úrovni, je jasně vyjádřen nálezu Cukerné kvóty⁵⁰, kde se zabýval tím, zda je vůbec oprávněn posuzovat ústavní konformitu norem, které navazují na komunitární právo. Ve výše zmíněném nálezu Ústavní soud ovšem vyloučil možnost, že by mohl posuzovat otázku platnosti norem samotných, a to zejména kvůli tomu, že toto spadá do výlučné pravomoci Soudního dvora Evropské Unie, který se již rozhodl, že komunitární právo má přednost a nemůže být popřeno skrz kritéria stanovená vnitrostátním právem.⁵¹ Evropská právní doktrína sice zdůrazňuje, že komunitární právo se vyznačuje principem přednosti, nicméně se to týká pouze té přednosti, nikoliv už platnosti nebo postavení v rámci hierarchie vnitrostátních právních norem. Tím tedy není vyloučeno posouzení aplikovatelnosti norem práva EU na našem území a případné omezení jejich účinku.⁵²

Ústavním zakotvením inkorporační normy došlo k překonání dualistického pojetí mezinárodního a vnitrostátního práva. Proto rozsah Ústavního pořádku musí být vyložen

⁴⁶ Čl. 6 SEU

⁴⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 11. 2008, Pl. ÚS 19/08, č. 446/2008 Sb. (Lisabon I)

⁴⁸ zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, Čl. 87 odst. 2

⁴⁹ Tamtéž

⁵⁰ Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 50/40 Cukerné kvóty III, č. 154/2006

⁵¹ Nález cukerné kvóty Pl. ÚS 50/40 odst. 5

⁵² Komárek, J. Vztah práva Evropské unie a právního řádu ČR očima tří rozhodnutí Ústavního soudu. Soudní rozhledy č. 10/2008. s. 358- 365

s ohledem ne pouze na paragraf 112 odst. 1, ale i na ustanovení čl. 1 odstavce druhého a do tohoto rámce je potřeba zahrnout i ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách.⁵³

Jako na shrnutí nahlížet na skutečnost, že Ústavní soud ČR, jako hlavní orgán ochrany ústavnosti, uznává postavení Soudního dvora EU a jeho pravomoci, která se týká posuzování otázek týkajících se primárního práva. Pokud by ovšem mělo dojít k porušení čl. 1 odst. 1 Ústavy, vyhrazuje si ÚS pravomoc přezkoumat ve výjimečných případech, jestli jsou právní akty EU v mezích jejich pravomocí, které jim byly poskytnuty. Dojde-li k překročení těchto pravomocí v takovém měřítku, že jimi bude ohroženo materiální ohnisko naší Ústavy, nebude tento právní akt mít předpokládané účinky a nebude tedy pro naši zemi závazný.⁵⁴

⁵³ Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 36/01 Konkurzní nález, č. 403/2002 Sb.

⁵⁴ Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 50/04 Cukerné kvóty č. 153/2006 Sb.

5 Ratifikace Lisabonské smlouvy v ČR

5.1 Lisabonská smlouva na české politické scéně

Proces Lisabonské smlouvy nepřinesl pouze otázky právního charakteru, na které musel hledat odpovědi i Ústavní soud, byly to i otázky, které vnesly na českou politickou scénu nová, žádaná témata k diskuzi. Čeští politici tedy mohli toto téma využít k prezentování svých více či méně radikální názorů, ať už na adresu Unie samotné, popřípadě na členství nebo roli ČR v rámci Unie.

V této podkapitole bych se věnoval vystupování politických stran, ať už vládních nebo opozičních k této Smlouvě popř. ke komentářům ohledně výsledku celého procesu.

V české republice existuje hned několik politických stran nebo hnutí a není v lidských silách a ani v záměru této práce prezentovat názory všech. Z hlediska objektivit byly brány v potaz zejména strany zastoupené v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR v letech 2006-2010. V té době se v Poslanecké sněmovně nacházely strany, taxativní výčet Česká strana sociálně demokratická, Občanská demokratická strana, Komunistická strana Čech a Moravy, Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová a Strana Zelených,⁵⁵ kde ČSSD a KSČM představovaly opozici. Tyto skutečnosti neměli zásadní vliv na proces schvalování, ani na Lisabonskou smlouvu jako takovou. Od brzkého začátku bylo jasné, že tato smlouva „rozproudí krev“ nejméně jednomu politikovi výše zmíněných stran. Měla dokonce potenciál rozdělit i vládní strany.

ODS se již od doby svého vzniku dá považovat za stranu proevropskou, ale také „antifederalistickou“. Strana považovala národní stát za základ integrace, a proto také tolik nesouhlasila s přenosem pravomocí do Bruselu. I přes tuto kritiku zjevně ODS nevidí jinou alternativu, alespoň ne z ekonomického hlediska.⁵⁶ I z těchto asi nikoho nepřekvapí, že se ODS postavila negativně i ke Smlouvě o založení Ústavy pro Evropu, kdy euro poslanec za ODS Jan Zahradil jako jeden z mála delegátů nepodpořil, tedy nepodepsal závěrečnou deklaraci, a nesouhlasil s navrženým textem.⁵⁷ Přesto předseda ODS Mirek Topolánek spolu s Karlem Schwarzenbergem podepsal 13. prosince 2007 Lisabonskou smlouvu. Z jeho reakcí je patrné, že se na celou záležitost dívá jinak jako předseda české vlády. Jeho slova :

„Netvrdím, že jsem s ní spokojen jako předseda ODS, ale jako předseda vlády vám garantuji,

⁵⁵ Nahrazeny zkratkami ODS, ČSSD, SZ, KSČM, KDU – ČSL.

⁵⁶ Volební program ODS dostupný z http://www.ods.cz/docs/programy/program_2009ep.pdf

⁵⁷ ZAHRADIL, Jan. Nepodepisuji, když nesouhlasím. [online]. 2010 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <http://virtually.cz/archiv.php?art=3987>

že koaličně vyjednaný kompromis, a to je přece to s čím jsem do Bruselu jel, byl naplněn tak, jak jsme se uvnitř této konstelace, v této koaliční vládě byli schopni dohodnout.“⁵⁸

Smířlivě se o Lisabonské smlouvě vyjádřil i tehdejší ministr pro Evropské záležitosti a poslanec ODS Alexandr Vondra, který i přes některé výtky ji prosazoval, jak před Ústavním soudem, tak v Parlamentu : „*Vláda je toho názoru, že Lisabonská smlouva nemění základní ústavní atributy ČR. Já osobně jsem ji akceptoval jako politický realista a nemyslím, že se jedná o krok k federaci*”⁵⁹ Naproti tomu se o ní moc smířlivě nevyjádřil europoslanec Jan Zahradil, který již předtím kritizoval Evropskou ústavu : „*Nevyhovuje mi. Nespĺňuje programové cíle ODS ale jako realista vím, že nemáme jinou možnost než toho nutně zlo přijmout.*“⁶⁰ Popsané názorové rozpolčení strany přetrvávalo až do konce samotného procesu schvalování.

Nejvýstižnější demonstrací rozpolcenosti strany v této záležitosti jsou výsledky hlasování o souhlasu k ratifikaci Lisabonské smlouvy v Parlamentu. Tam ji podpořilo 33 ze 79 poslanců a poslankyň za tuto stranu, devět se zdrželo hlasování a 37 se dokonce postavilo proti návrhu.⁶¹ Tyto neshody měli také za následek odchod jednoho ze zakladatelů, čestného předsedy, prezidenta republiky v jedné osobě Václava Klause.⁶² I on se několikrát vyjádřil k Lisabonské smlouvě a jeho pohledu na Evropskou integraci. „*Jako zákonný účastník řízení před Ústavním soudem ve věci návrhu Senátu Parlamentu České republiky na posouzení souladu Lisabonské smlouvy s Ústavním pořádkem považuji za zásadní posouzení jejího obsahu Ústavním soudem za naprosto klíčový předpoklad její ratifikace. Lisabonská smlouva přináší zásadní změny a proto před Ústavním soudem leží obrovská zodpovědnost nejen vůči dnešku ale i vůči budoucnosti našeho státu.*“⁶³

Naopak nejmenší vládní strana, Strana zelených se vyjádřila veskrze pozitivně. Strana poukazuje spíše na pozitiva, která tato smlouva podle nich přináší. Jedná se zejména o

⁵⁸ PČR, PS 2006-2010, 22. schůze, část 244 [online]. 25. října 2007 [cit. 2014-01-10]. PSP.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/cgi-bin/ascii/eknih/2006ps/stenprot/022schuz/s022244.htm>>.

⁵⁹ VONDRA, Alexandr. Projev Alexandra Vondry k Lisabonské smlouvě. [online]. 2008 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/politika/clanek.phtml?id=623110>

⁶⁰ ZAHRADIL, Jan. Rozvojová politika ČR a EU: Partnerství místo konkurence. [online]. 2010 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: <http://zahradil.cz/přečtete-si/rozvojová-politika-čr-a-eu-partnerstv%C3%AD-m%C3%ADstokonkurence1>

⁶¹ Statistika je dostupná na Poslanecká sněmovna parlamentu ČR : 46 schůze, 11. Hlasování, 18. Února 2009 [online]. [cit. 2014-01-11]. Dostupné na <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=48969>

⁶² ELIÁŠOVÁ, Kateřina. Klaus odešel. Topolánek to přijal. My to uneseme, říká. [online]. 2008 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/politika/clanek.phtml?id=624174>

⁶³ KLAUS, Václav. *Prezident republiky k Lisabonské smlouvě*. Vyd. 1. Editor Martin Slaný. Praha: Euromedia, 2009, 63 s.

účinnější rozhodování ve formě hlasování kvalifikovanou většinou nebo vytvoření postu stálého předsedy a v neposlední řadě chválí i větší ohled na životní prostředí.⁶⁴

Abych byl korektní nabídnu i pohledy politiků z opozice. Zejména ČSSD byla rozhodně pro pokrok v evropské integraci. Toto se týkalo jak přijetí Evropské ústavy, kdy její politici trvali na tom, aby byla smlouva přijata co nejdříve, protože ČR je tomu zavázána v rámci mezinárodního práva. Výjimkou nebyla LZPEU ani Lisabonská smlouva. Tehdejší předseda Jiří Paroubek se dokonce tvrdil: „*Ratifikace Lisabonské smlouvy je jedna z priorit sociální demokracie*“⁶⁵ To se ostatně potvrdilo, protože sociální demokracie se mohla pyšnit tím, že všichni její poslanci hlasovali jednotně a sice hlasovali pro.⁶⁶

Pro úplnost je žádoucí doplnit postoj KSČM. Skepticismus a rezervovanost i takto by se dal její postoj definovat. Podle nich by bylo nejlepší nechat občany v referendu, nicméně tento návrh neměl mnoho šancí na úspěch, už jen kvůli tomu, že nedisponovali dostatečným počtem hlasů.⁶⁷ Ani komunistů se ale nedá jednotnost upřít, pro tento návrh nehlasoval nikdo z nich.⁶⁸

5.2 Lisabonská smlouva na cestě Ústavním soudem ČR (Lisabon I)

5.2.1 Kritéria přezkumu a procesní otázky (Lisabon I.)

Na úvod bych chtěl zdůraznit, že jakousi nejistotu a s trochou nadsázky i nervozitu nelze mítí Ústavnímu soudu ČR za zlé. Jedná se totiž o první případ, kdy tento orgán ochrany ústavnosti posuzuje takto rozsáhlý soubor novelizovaného primárního práva.

Úvodem bylo nutno ujasnit, jak by měl vůbec samotný přezkum mezinárodní smlouvy vypadat a určit míru, do jaké je Ústavní soud vázán zákonem o ústavním soudu resp. paragrafem 71a tohoto zákona. Má se zabývat pouze články, jejichž soulad je zpochybňován, nebo posuzovat Lisabonskou smlouvu jako celek? Ústavní soud uzavřel, že i když dikce ustanovení paragrafu 71e hovoří o mezinárodní smlouvě jako celku, sice není nepřekonatelná, ale je nutné ji takto vykládat. Jako hlavní argument pro posouzení pouze těch ustanovení,

⁶⁴ HORÁČEK, Milan a Šádí SHANAÁH. Proč dáváme zelenou Lisabonské smlouvě. [online]. 2009 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: <http://praha.zeleni.cz/13206/clanek/proc-davame-zelenou-lisabonske-smlouve/>

⁶⁵ ČTK, ČSSD nabízí toleranci pouze v případě přijetí Lisabonské smlouvy. [online]. 2008 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/c1-25571290-cssd-nabizi-toleranci-pouze-v-pripade-prijeti-lisabonske-smlouvy>

⁶⁶ Hlasování Poslanecké sněmovny 44. Schůze výsledky dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=48969>

⁶⁷ iDnes.cz, Komunisté chtějí referendum o Lisabonské smlouvě. [online]. 2008 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/komuniste-chteji-referendum-o-lisabonske-smlouve-fv5-/domaci.aspx?c=A080321_171617_domaci_jte

⁶⁸ Hlasování Poslanecké sněmovny 44. Schůze výsledky dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=48969>

kteřá navrhovatel výslovně zpochybnil použil Ústavní soud dosti jasný argument. Je jím celá koncepce přezkumu mezinárodních smluv podle paragrafu 71a odst. 1 zákona o Ústavním soudu.

Pokud by Ústavní soud rozhodoval o souladu smlouvy jako celku, tak by vlastně znemožnil uplatnit návrh na přezkum skupině poslanců či senátorů, kteří mají samostatnou legitimaci k podání návrhu podle 71a odst. 1 písmena b) již zmíněného zákona. Uzavřel tím, že přezkoumávání právních předpisů nebo mezinárodních smluv v jejich úplnosti, uplatňované paušálně a bez přednesení dopadů aplikace nebo právních argumentů, nelze akceptovat. Jím provedený přezkum se tedy bude týkat pouze ustanovení, která navrhovatel výslovně zpochybnil.⁶⁹

Záležitosti týkajícího možného přezkumu v budoucnu Ústavní soud jednoznačně nezavrhl. Tuto otázku překážky rei judicatae by Ústavní soud řešil, pokud by byl podán návrh další nikoliv nyní.⁷⁰ K překážce rei judicatae se vyjádřil i samotný předseda Pavel Rychetský: „*Ta místa, která byla označena za pochybná opravdu představují nejproblematičtější místa Lisabonské smlouvy*“⁷¹ Ovšem dle názoru, který zastává Jan Filip je velmi obtížné, až nemožné, aby se Ústavní soud jednou pro vždy vypořádal s takto rozsáhlým dokumentem.⁷²

5.2.2 První návrh na přezkum Lisabonské smlouvy s Ústavním pořádkem ČR

Na základě paragrafu 117b odst.1 zákona č. 107/1999 o jednacím řádu senátu a na základě zákona o Ústavním soudu přesněji paragrafu 71 a) odst.1 písmeno a), byl podán návrh na posouzení souladu Lisabonské smlouvy s Ústavním pořádkem, Senátem ČR.⁷³ Pro Českou republiku to bylo poprvé, co Ústavní soud v novodobé historii ČR posuzoval takto rozsáhlý dokument. Návrh Ústavní soud obdržel návrh 30. dubna 2008. Dokument má rozsah tří stran a spíše vyvolává dojem dotazu na poradní orgán, než na cokoli jiného.⁷⁴ To v rozhodnutí kontroval Ústavní soud tím, je to orgán ochrany ústavnosti a nikoliv výkladní místo, které poskytuje jakákoli stanoviska nebo dobrozdání.⁷⁵

Senát ve svém návrhu tvrdil, že Lisabonská smlouva přináší zásadní změny, které se bezprostředně vztahují na normy Ústavního pořádku ČR, proto vzhledem k těmto změnám, které tato smlouva přináší, jen nezbytné přezkoumat , jestli je v souladu s ústavní

⁶⁹ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část VIII odst. 70 - 77

⁷⁰ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část VIII odst. 78

⁷¹ KÜHN, ZDENĚK. Nález ve věci Lisabonské smlouvy I. - obecné otázky. In: [online]. 2008 [cit. 2014-01-12]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2008/12/nlez-ve-vci-lisabonsk-smlouvy-i-obecn.html>

⁷² FILIP, Jan. Lisabonská smlouva za branami Ústavního soudu. Právní zpravodaj, roč. 2008, č. 10. Str. 4

⁷³ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část I. Odst. 1

⁷⁴ FILIP, J. Lisabonská smlouva za branami Ústavního soudu. Právní zpravodaj č. 10/2008. s. 3 - 6

⁷⁵ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část VIII. Odst. 75

charakteristikou České republiky jako svrchovaného, jednotného a demokratického státu a zda nedochází ke změnám podle čl. 9 odst. 2 Ústavy.⁷⁶

Senát konkrétně požádal o přezkum ústavnosti nejen pěti článků SFEU, ale třech dalších článků SEU a také LZPEU jako celku. Senát má za to, že změnou SFEU dochází k posunu k federativnímu zřízení, o čemž podle něj svědčí i zavedení nové kategorie výlučných pravomocí. Na ně navazují dále pravomoci sdílené, které současně existují vedle výlučných. Toto vše přispívá ke značné netransparentnosti unijní normotvorby, kde se navíc vyskytuje jednoznačně zakotvený princip přednosti, v souladu s prohlášením č. 17 připojeným ve smlouvě. Rozsah přenesení pravomocí se tak dle názoru Senátu může zdát ne zcela jasný vzhledem k čl. 10a Ústavy, zejména u sdílených pravomocí.⁷⁷

Dále Senát namítal možnost jednomyslného přijetí opatření Radou na návrh Komise. Na rozdíl od stávajících smluv se toto navrhované opatření nemusí vztahovat pouze na oblast vnitřního trhu, a tím může být přijato i opatření v citlivých záležitostech týkajících se např. trestných činů. Podle Senátu může tím dojít k přijetí opatření, která jsou mimo rámec unijních kompetencí tj. mimo čl. 10a Ústavy. Dle návrhu Senátu čl. 10a nemá pouze materiální rozměr, ale i rozměr institucionální.⁷⁸

Dalším předmětem návrhu je fakt, na který poukazuje i Václav Klaus a sice :
*„Lisabonská smlouva v celé řadě oblastí nahrazuje rozhodování konsenzuální rozhodováním na základě hlasování a tak se může stát, Česká republika bude vázána normou, proti jejímuž přijetí se otevřeně postavila.“*⁷⁹ Pokud totiž tak stanoví SFEU nebo SEU, že Rada může rozhodovat jednomyslně tak je Rada oprávněna rozhodovat kvalifikovanou většinou, ovšem ne v záležitostech souvisejících s obranou apod.⁸⁰

Sporný bod je také nutnost a také povaha LZPEU. Podle Senátu je přinejmenším sporný odkaz na LZPEU v čl. 6 odst. 1, kde se píše „*Unie uznává práva, svobody a zásady obsažené v Listině základních práv a svobod EU ze dne 7. prosince 2000 ve znění ze dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku, jež má stejnou právní sílu jako smlouvy.*“⁸¹ A zároveň se hlásí i k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Poukazuje i na to, že unie

⁷⁶ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část I. Odst. 2

⁷⁷ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část I. Odst. 4a)

⁷⁸ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část I. Odst 6c)

⁷⁹ KLAUS, Václav. *Prezident republiky k Lisabonské smlouvě*. Vyd. 1. Editor Martin Slaný. Praha: Euromedia, 2009, 63 s. str. 9

⁸⁰ Čl. 48 odst. 6-7 SEU

⁸¹ Čl.6 odst. 1 SEU

nedisponuje žádným ústavním soudem, který by řešil stížnosti tohoto typu, a tak tedy mu není úloha této Listiny zřejmá.⁸²

5.2.3 Rozhodnutí Lisabon I. a argumentace Ústavního soudu

Na veřejném zasedání dne 26. listopadu 2008 Ústavní soud rozhodl jako odpovědný garant ústavnosti demokratického právního státu. Lisabonská smlouva nic nemění na základní koncepci stávající evropské integrace. Ústava a Ústavní pořádek jako takový zůstávají základními stavebními kameny ČR. Ústavní soud i nadále zůstává vrcholným ochráncem české ústavnosti, a to i proti eventuálním excesům unijních orgánů a unijního práva.⁸³ „*Ústavní soud dospěl k závěru, že tato smlouva ani Listina základních práv a svobod nejsou v rozporu s Ústavním pořádkem.*“⁸⁴ V dalších kapitolách bych se věnoval zejména argumentaci Ústavního soudu v otázkách suverenity ČR, výlučných a sdílených pravomocí, doložkou flexibility, tzv. Passarelle(překlenovací doložkou), sjednáváním mezinárodních smluv a konečně i Listinou základních práv a svobod EU.

5.2.3.1 Otázka suverenity

Jako první Ústavní soud vyvrátil úvodní připomínku navrhovatelů a zabýval se jí, i když nebyla podpořena jakýmkoliv argumenty. Obavy ze zásadních změn, které se dotýkají České státnosti a České republiky jako suverénního, demokratického státu založeného na právu.⁸⁵ Co se týká přenosu pravomocí, tak Ústavní soud konstatoval, že z čl. 10a sice plyne možnost přenosu některých, a to zdůrazňuji některých pravomocí na mezinárodní organizaci, nicméně uvedený článek je třeba interpretovat v souvislosti s články 1 odst.1 a 9 odst.2 Ústavy.⁸⁶ Přenos pravomocí dle Ústavního soudu nemůže jít tak daleko, aby narušil samotnou podstatu našeho státu jako právního státu s ohledem na výše zmíněné články.⁸⁷ Pokud by však nějaká norma byla v rozporu s Ústavou ČR a nebylo by možné spor vyřešit žádnou rozumnou interpretací musel by mít Ústavní pořádek přednost.⁸⁸

V jednom ze svých nálezů se již Ústavní soud zabýval přenosem pravomocí. Konstatoval podmíněnost přenosu ve dvou rovinách a sice materiální a formální.⁸⁹ Materiální rovina vychází z čl. 9 odst. 2 kdy se píše, že: „ *změna podstatných záležitostí demokratického*

⁸² Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část I. Odst. 10e)

⁸³ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XX. Odst. 216 a 217

⁸⁴ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XXI. Odst. 218

⁸⁵ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část I. Odst. 2

⁸⁶ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XI. Obsahový přezkum- obecná část odst. 96-97

⁸⁷ Tamtéž

⁸⁸ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část IX. Odst. 85

⁸⁹ Nález Pl. ÚS. 50/04 Cukerné kvóty

právního státu je nepřipustná“.⁹⁰ Tento přenos výkonu pravomocí nesmí tedy ohrožovat materiální jádro ústavy.⁹¹

Mluvíme-li o formální hranici přenosu pravomocí ČR, a tím tedy o samotné podstaty svrchovanosti ČR, Ústavní soud nebude přesněji specifikovat tyto limity, neboť by dle jeho názoru tyto limity měly být primárně definovány zákonodárcem, protože je to v první řadě otázka politická, kde jsou poskytnuty zákonodárci velké možnosti restrikce. Ústavní soud by měl připadat k úvahu jako možnost „ultima ratio“, tedy jako možnost, kdy již dojde k překročení rámce pro přenos pravomocí čl. 10a.⁹² Dle mého názoru je to správné už jen v tom smyslu, že Ústavní soud je soustavně zatěžován velkým množstvím podnětů a politici by se podle mého názoru neměli vzdávat vlastní odpovědnosti tím, že ji přenesou na Ústavní soud. V tomto se Ústavní soud ČR ztotožnil s Ústavním soudem polským, který také posuzoval ústavnost přístupových smluv, kde argumentoval obdobným způsobem jako ten náš, Český.⁹³

Ústavní osud argumentoval i tím, že v konečném důsledku by mohl integrační charakter dokonce posílit suverenitu a ochranu členských států. Jednat by se prý mohlo o geopolitické jevy popř. ekonomické faktory, ve vztahu k novým velmocem, které se formují ve světě a u kterých je velmi složité odhadnout jejich hodnoty.⁹⁴

EU podle Ústavního soudu zásadně pokročila v konceptu tzv. „pooled sovereignty“ (česky sdílená suverenita) a nadále vytváří subjekt sui generis, který se nedá zařadit podle žádné z klasických státoprávních kategorií. Podle Ústavního soudu se to může zdát sice paradoxní, nicméně jedním z projevu suverénního svrchovaného státu je to, že tento stát může dále se svojí suverenitou nebo s její částí dále nakládat, resp. dočasně nebo již natrvalo je postoupit.

Dalším důležitým argumentem je fakt, že státy mohou kdykoliv z Unie vystoupit. Bývají někdy také nazývány The Masters of the Treaty, což je další důkaz jejich svrchovanosti. První, co musí stát, který se rozhodne vystoupit z Unie, udělat, je oznámit to Radě, která s ním uzavře dohodu o podmínkách jeho vystoupení.⁹⁵

Konec obecné části bych zakončil konstatováním, že Ústavní soud uznává funkčnost institucionálního rámce EU, pro zajištění kontroly rozsahu výkonu přenesených pravomocí,

⁹⁰ zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, Čl. 9 odst. 2

⁹¹ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XII. Obsahový přezkum- zvláštní část odst.130

⁹² KÜHN, ZDENĚK. Lisabonská smlouva míří do Brna. [online]. [cit. 2014-01-13]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2008/04/lisabonsk-smlouva-m-do-brna.html>

⁹³ Tamtéž

⁹⁴ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XI. Obsahový přezkum- obecná část odst. 103- 4

⁹⁵ Čl. 50 SEU

ovšem to neznamena, že toto stanovisko se nemůžeme do budoucna změnit s ohledem na funkčnost resp. nefunkčnost tohoto rámce. Pro materiální ohnisko ústavy nevidí Ústavní soud hlavní nebezpečí ve vlastním obsahu či textu Lisabonské smlouvy, nýbrž v její aplikaci, kdy je připraven zkoumat, zda některý z aktů orgánů EU nevybočil z pravomocí, které na EU ČR přenesla v rámci čl. 10a Ústavy ČR. Takové případy však mohou nastat jen zcela výjimečně.⁹⁶

5.2.3.2 Výlučné a sdílené pravomoci

Senát ve svém žádal Ústavní soud o přezkum hned několika ustanovení Lisabonské smlouvy. Jedním z nich byly ty, které se týkaly zavádění tzv. Výlučných pravomocí čl. 2 SFEU.⁹⁷ Ve věci sdílených pravomocí navrhovatel postrádal jejich jasně definovaný rozsah, neboť tyto pravomoci se týkají širokého rozsahu oblastí od vnitřního trhu až po životní prostředí atd.⁹⁸

Ústavní soud zdůraznil, že sama Lisabonská smlouva ponechává oprávnění měnit základní předpisy členským státům. V souvislosti s pochybností jak samotného Senátu tak i prezidenta republiky, že EU přikročila k federaci, Ústavní soud uzavřel, že pokud Unie nedisponuje „kompetenční kompetencí“, tak nemůže být pokládána za federaci ani za zvláštní entitu, která stojí v každém ohledu nad členskými státy.⁹⁹ Jde zejména o to, že Unie jedná pouze v mezích pravomocí, které jí byly svěřeny ve Smlouvách členskými státy.¹⁰⁰ S tím se ztotožňují a považují tento argument za logický.

Pokud jde o pravomoci výlučné, tak v tomto případě nejde o novou kategorii pravomocí. Jde o pravomoci, které byly známy i dříve, byť nikde nebyly explicitně takto označeny.¹⁰¹

V otázce sdílených pravomocí Ústavní soud poukázal na fakt, že Senát ve své argumentaci pominul čl.2 odst.6 SFEU¹⁰², kde je uvedeno, že rozsah a způsob výkonu pravomocí určují ustanovení smluv týkající se jednotlivých oblastí¹⁰³. Článek, který citoval ve svém návrhu Senát tedy nezakládá neomezenou kompetenční klauzuli v oblasti sdílených pravomocí, nýbrž pouze deklaruje oblasti, kde se sdílené pravomoce projevují a každá z těchto oblastí musí být specifikována v konkrétní části smlouvy. Ústavní znovu zdůraznil, že Unie

⁹⁶ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XI. Obsahový přezkum- obecná část odst. 120 - 121

⁹⁷ Čl. 2 SFEU

⁹⁸ Čl. 4 SFEU

⁹⁹ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XII. Obsahový přezkum- zvláštní část odst. 132

¹⁰⁰ Čl. 5 odst. 2 SEU

¹⁰¹ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XII. Obsahový přezkum- zvláštní část odst. 133

¹⁰² Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XII. Obsahový přezkum- zvláštní část odst. 134

¹⁰³ Čl.2 odst. 6 SFEU

může jednat pouze v rámci pravomocí, které na ni byly přeneseny na základě doktríny autolimitace suveréna.¹⁰⁴ Pokud by však mohla EU libovolně měnit svoje pravomoci nezávisle na signatářských zemích, došlo by ratifikací této smlouvy k porušení čl. 1 odst. 1 a čl. 10a Ústavy.¹⁰⁵

5.2.3.3 Doložka flexibility

Senát České republiky dále spatřoval rozpor v bývalém článku 308 nyní článku 352 SFEU, ve vztahu k možnému rozšíření působnosti zmocňovací doložky. Nové znění tohoto článku dle navrhovatele rozšiřuje pole působnosti, protože se již neomezuje pouze na vnitřní trh, jak tomu bylo dříve, ale vztahuje se i na některé cíle stanovené Smlouvami a tím pádem by měl představovat blanketní normu. Dle Senátu by Ústavní soud měl přezkoumat soulad ustanovení čl. 308 (nyní 352) s čl. 10a Ústavy, protože by mohlo dojít k situaci, že Rada přijme opatření nad její pravomoc svěřenou čl. 10a.

Ústavní soud se neztotožnil s tvrzením Senátu pokud se týče rozšiřování jí svěřených pravomocí. Zdůvodnil to vymezením cílů EU v čl. 3 SEU, který stanoví meze, za které orgány nemohou.¹⁰⁶ ÚS se naopak ztotožnil s názorem vlády a to zejména v tom, že doložka flexibility není blanketní norma. K jejímu využití je totiž nutné splnit několik přísných podmínek, jedná se hlavně o souhlas Evropského parlamentu, nezbytnost k dosažení některého z cílů EU a soulad s primárním právem. To samo o sobě téměř znemožňuje zneužití.¹⁰⁷

5.2.3.4 Obecná přechodová klauzule tzv. passarelle

Tzv. passarelle, čili obecná přechodová klauzule, je podle navrhovatele nástrojem pro jednostranné změny pravomocí. Senát trvá na tom, že pojem pravomoc, jak ho chápe čl. 10 Ústavy ČR, nelze chápat pouze materiálně, ale i institucionálně čili ve vztahu k rozhodování.

Podle navrhovatele by tedy mohl, v případě aplikace přechodové klauzule, být zástupce vlády některého z členských států přehlasován.¹⁰⁸ Stejně obavy měl i bývalý prezident a známý euroskeptik v jedné osobě Václav Klaus.¹⁰⁹

Slušelo by uvést na pravou míru, že mluvíme o dvojici passarell a sice čl. 48 odst. 6 a odst. 7. Passarella č.1 resp. čl. 48 odst. 6 SEU umožňuje zjednodušené přijímání změn třetí

¹⁰⁴ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XII. Obsahový přezkum- zvláštní část odst. 134

¹⁰⁵ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XIV. Obsahový přezkum- zvláštní část odst. 145

¹⁰⁶ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XIV. Obsahový přezkum- zvláštní část odst. 145 - 150

¹⁰⁷ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XIV. Obsahový přezkum- zvláštní část odst. 150

¹⁰⁸ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XV. Obsahový přezkum- zvláštní část odst. 156

¹⁰⁹ KLAUS, Václav. Klausovo desatero. [online]. 2005 [cit. 2014-01-14]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/klausovo-desatero-o-evropske-ustave-dv4-/domaci.aspx?c=A050301_112111_nazory_mhk

části SFEU týkající se vnitřního trhu, volného pohybu služeb atd. Toto vše ovšem podléhá schválení členskými státy v souvislosti s jejich ústavami. Ten samý článek dokonce vylučuje změny pravomocí v rámci tohoto režimu, čímž vyloučil jakoukoli pochybnost ve vztahu k čl. 10 Ústavy ČR.¹¹⁰

Druhá z *passarelle* se týká odstavce 7 stejného článku. Mění způsob hlasování z jednomyslného hlasování na hlasování kvalifikovanou většinou, mimo vojenství a obranu. V tomto odstavci se nehovoří vůbec o pojmu pravomoc, čili o rozšiřování pravomocí se rozhodně nejedná. Změna způsobu hlasování ale vyžaduje souhlas všech státníků v Evropské radě a navíc je blokovatelná. Hlavně z těchto důvodů nelze hovořit o nesouladu těchto ustanovení s Ústavním pořádkem ČR.

Musím se přiznat, že považuji argumentaci Ústavního soudu za naprosto logickou a spíše mě zarazí nepromyšlenost či možná spíše neinformovanost ze strany navrhovatele. Ústavní soud tedy neshledal, že by navrhovatelem označené články resp. *passarelly* byly v rozporu s Ústavním pořádkem, dále se tomu budu věnovat v dalších kapitolách týkajících se Lisabonu II.

5.2.3.5 Sféra trestné činnosti

Další námitka Senátu směřuje proti článku 83 SFEU, který se mimo jiné zabývá policejní spoluprací, do které jsou zapojeny všechny příslušné orgány jednotlivých členských států. Jedná s sféry jako terorismus, obchod s lidmi, obchod s drogami atp.¹¹¹ Senát má za to, že v souvislosti se zařazováním nových oblastí do sféry vlivu EU, zde chybí prostor pro vyjádření nesouhlasu parlamentu, i když je v jiných případech garantováno (čl. 48 odst. 7 SEU a čl. 65 odst. 3 SFEU) a tím může dojít k rozporu s Ústavou resp. článkem 15 odst. 1.¹¹²

Senát však podle Ústavního soudu pouze polemizuje s odstavci ve smlouvě, neboť Rada rozhoduje jednomyslně a navíc po souhlasu Evropského parlamentu. Mimo to Senát opomenul ochranu, kterou poskytuje čl. 83 odst. 3 „*Pokud se člen rady domnívá, že by se návrh směrnice dotkl základních aspektů jeho systému trestního soudnictví, může požádat, aby se návrhem zabývala Evropská rada.*“¹¹³ Bez souhlasu České republiky tedy není možná aplikace na náš právní řád.

V tomto se Ústavní soud ztotožnil s Vládou ČR, že i v souvislosti s článkem 83 odst. 1 SFEU lze uplatňovat kontrolní úlohu parlamentu na základě ustanovení Protokolu o používání

¹¹⁰ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XV. Obsahový přezkum- zvláštní část odst. 159 - 160

¹¹¹ Čl. 83 SFEU

¹¹² Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XV. Obsahový přezkum- zvláštní část odst. 167

¹¹³ Čl. 83 SFEU odst. 3

zásad proporcionality a subsidiarity. Účelem tedy není rozšiřování pravomocí Unie, jak se domnívá Senát a prezident ČR, ale spíše fakt, být lépe připraven na bezpečnostní hrozby a lépe reagovat na nebezpečnou trestnou činnost. Osobně to považuju za zcela legitimní záměr. Ústavní soud i v tomto bodě rozhodl, že není porušen soulad s Ústavním pořádkem a zdůraznil, že je to především Vláda, která by měla nastavovat pravidla.¹¹⁴ Co se týká rozhodování kvalifikovanou většinou dovolil bych si odkázat na kapitolu, kde je rozebrána problematika suverenity. Snad bych jen připomenul mezinárodní zásadu pacta sunt servanda a s ní spojenou možnost sebeomezení suveréna, jenž je jako jediný schopný zvážit míru svého omezení.

5.2.3.6 Sjednávání závazných smluv Evropskou Unií

Ústavní soud se ve svém nálezu zabýval i problematikou mezinárodních smluv sjednávaných podle článku 216 SFEU resp. jejich ústavností. Konkrétně měl Senát problém s tím, že by se mohlo stát, že stát bude v Radě přehlasován a tím pádem se pro něj stane tato smlouva závazná i proti jeho vůli. Běžný ratifikační proces totiž vůbec neprobíhá, a tak odpadá i kromě dalšího, možnost předběžného přezkumu těchto smluv s Ústavním pořádkem.¹¹⁵

S ohledem na fakt, že Unii je přiznána právní subjektivita a to samotnou Lisabonskou smlouvou se tato celá záležitost zdá zcela logická. Unie se stává subjektem mezinárodního práva, a tak může uzavírat mezinárodní smlouvy tak jak to činilo doposud Evropské společenství. Že je toto zařazeno do výkonu výlučných pravomocí EU je podle mne také pochopitelné, neboť členské státy tuto pravomoc na EU přenesly.¹¹⁶

Ústavní soud byl tedy postaven před námitku, kterou nebylo složité vyvrátit. I Petr Mlsna je toho názoru, že „*dotčené ustanovení Smlouvy o fungování Evropské unie, kodifikuje pouze to, co bylo jako výsledek dlouhodobého vývoje již dříve rozvinuto a ustáleno v judikatuře Evropského soudního dvora*“¹¹⁷.

Dle ÚS argument Senátu spočívá v nepřesném pochopení mezinárodněprávní subjektivity ES a EU. Dle Ústavního soudu se ustanovení českého ústavního pořádku, na smlouvy uzavírané podle článku 216, ani nevztahují. Čl.216 nelze tedy vykládat tak, že rozšiřuje pravomoci Unie, on naopak pouze konstatuje, že Unie má prostě ve svých

¹¹⁴ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XV. Obsahový přezkum- zvláštní část odst. 168- 171

¹¹⁵ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XVI. Obsahový přezkum- zvláštní část odst. 176

¹¹⁶ MLSNA, Petr. Lisabonská smlouva a Ústavní soud. *Treaty of Lisbon and Czech Constitutional Court*. 319-339.

¹¹⁷ Tamtéž.

pravomocech sjednávání mezinárodních smluv. Jedná se o činnost, kterou Unie vykonává navenek a to v rozsahu, ve kterém na ni byly přeneseny pravomoce.¹¹⁸

Podle Ústavního soudu je jediným rozdílem oproti předchozí právní úpravě možnost uzavření mezinárodní smlouvy i v oblasti tzv. druhého a třetího pilíře.¹¹⁹ Na druhou stranu konstatuje, že i když neshledal rozpor s Ústavním pořádkem je čl. 216 na hranici slučitelnosti.¹²⁰

5.2.3.7 Listina základních práv EU jako centrum sporů

Poslední čím se ÚS ve svém nálezu zabýval byla LZPEU. Tento dokument vzbudil velký rozruch a stal se samozřejmě ústředním tématem odborných a také politických diskuzí.

Václav Klaus označil LZPEU jako takovou za naprosto zbytečný dokument, zejména proto, že členské státy sami o sobě disponují mnohem propracovanějšími kodexy lidských práv. Podle něj by měla smysl pouze v případě, že by se EU cítila být federálním státem¹²¹.

Na toto však reagoval Ústavní soud tím, že Rada Evropy zcela jistě nebude federálním státem *sui generis*, i když na její půdě vznikla Evropská úmluva i lidských právech a základních svobodách.

Nad povahou LZPEU nepochybuje pouze Senát ve svém návrhu, ale i Petr Mlsna, když podle něj také není jasné, zda se jedná nebo nejedná o mezinárodní lidský katalog, který by se dal přirovnat k universálním katalogům v rámci OSN popř. Rady Evropy. Stanovena je pouze jeho právní síla.¹²²

Dle Ústavního soudu LZPEU není vytvořena jako úplně nový dokument, ale pouze jako text, který určitým způsobem kodifikuje a upřesňuje existující právní stav. Není to tedy věc vyloženě revoluční. Ani to, že je listina postavena na roveň primárního práva, i když není přímo součástí smluv není podle ÚS v rozporu s Ústavním pořádkem.¹²³

Co se týče jejího statusu, tak má jak jsem již uvedl stejnou právní sílu jako smlouvy.¹²⁴ LZPEU by měla však v první řadě zavazovat orgány Unie při aplikaci unijního práva, nicméně zavazuje i instituce a členské státy, pokud aplikují právo Unie. To podle ÚS neznamená rozšíření působnosti práva EU nad rámec pravomocí.¹²⁵ V tomto se ÚS opírá o

¹¹⁸ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XVI. Obsahový přezkum- zvláštní část odst. 182- 184

¹¹⁹ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XVI. Obsahový přezkum- zvláštní část odst. 183

¹²⁰ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XVI. Obsahový přezkum- zvláštní část odst. 186

¹²¹ KLAUS, Václav. *Prezident republiky k Lisabonské smlouvě*. Vyd. 1. Editor Martin Slaný. Praha: Euromedia, s. 11, 63 s.

¹²² MLSNA, Petr. Lisabonská smlouva a Ústavní soud. *Treaty of Lisbon and Czech Constitutional Court*. 319-339. S. 326

¹²³ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XVI. Obsahový přezkum- zvláštní část odst. 190

¹²⁴ Č.6 odst. 1 SEU

¹²⁵ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XVI. Obsahový přezkum- zvláštní část odst. 191

judikaturu kdy Soudní dvůr v případě tzv. rudé hvězdy označil předběžnou otázku za nepřijatelnou, ne proto, že by právo EU nemělo nic společného se svobodou projevu ale proto, že je pouze na Maďarsku jaké symboly jsou pro ně nepřijatelné. Slušelo by se dodat, že Maďarský ÚS později toto zrušil.¹²⁶

ÚS dále konstatoval, že pokud LZPEU uznává základní práva, která vyplývají z ústavních tradic jednotlivých členských států¹²⁷ musí být vykládána v souladu s těmito tradicemi.

Zdůraznil, že pokud by nastala situace, kdy by byla ochrana nevyhovující, musely by orgány ČR „zakročit“ a uzmout předané pravomoci a poskytnout odpovídající ochranu.¹²⁸ Po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost se změní pouze rovina interpretační, v tom smyslu, že ESD se bude moci opřít o psaný text a nebude muset argumentovat nepsanými ústavními principy. Z výše uvedeného neshledal Ústavní soud rozpor LZPEU s Ústavním pořádkem ČR a odmítl, že po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost, by se vytvořila jakákoli hierarchie nebo dokonce konkurence.¹²⁹

5.2.3.8 Shrnutí a hodnocení Lisabonského nálezu

Nález Ústavního soudu ve věci Lisabonské smlouvy byl bezesporu jedním z nejdůležitějších rozhodnutí, před které byl ÚS kdy postaven. Na jeho výrok se čekalo bez jakéhokoliv přehánění po celé Evropě. Kromě velkého očekávání rozsudku, musel Ústavní soud čelit i politickému tlaku, kdy často až s buldočí odhodlaností na něj útočili politici napříč politickým spektrem včetně prezidenta Klause.

Zejména důležité bylo toto rozhodnutí z hlediska zkoumání ústavnosti primárního práva. Stalo se tak totiž poprvé, kdy náš ochránce ústavního pořádku zkoumal takto rozsáhlý předpis. Do té doby měl za sebou pouze posuzování sekundárních norem např. nález ve věci cukerných kvót.

Ústavní soud se rozhodl přezkoumat ty ustanovení, která ve svém návrhu označil Senát Parlamentu ČR za ta, ve kterých shledává rozpor s Ústavním pořádkem ČR. Jako referenční hledisko zvolil Ústavní soud celý Ústavní pořádek a ne pouze jeho materiální ohnisko, nicméně právě to zde hrálo roli stěžejní.

¹²⁶ KÜHN, Zdeněk. Rozhodnutí ve věci Lisabonské smlouvy. *Jiné právo* [online]. [cit. 2014-01-16]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2008/11/rozhodnut-ve-vci-lisabonsk-smlouvy.html>

¹²⁷ Čl. 52 odst. 4 LZPEU

¹²⁸ Abstrakt rozhodnutí Lisabonské smlouvy. In: Pl. ÚS 19/08. 2008. Dostupné z: <http://www.propravo.cz/news/abstrakt-rozhodnuti-ve-veci-lisabonske-smlouvy/>

¹²⁹ Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon část XVI. Obsahový přezkum- zvláštní část odst. 196- 197

V problematice suverenity a přenosu pravomocí, které byly nejkritizovanější se Ústavní soud vyslovil, že stále považuje Evropskou Unii za specifickou mezinárodní organizaci, která je založena na sdílené suverenitě. Českou republiku i nadále považuje za suverénní stát, který sám svým rozhodnutím přenesl podle čl. 10a Ústavy zdůrazňují pouze některé pravomoce na Evropskou Unii. Ústavní soud sice nechal stanovení konkrétní hranice na politicích, sám nicméně sám to vymezil dvěma rovinami a sice rovinou materiální a formální. Jde o samotnou podstatu státní svrchovanosti podle čl. 1 odst.1 a náležitosti demokratického právního státu. Přes to všechno si vyhrazuje Ústavní soud možnost zasáhnout jako „ultima ratio“, pokud by byla tato stanovená míra jednoznačně překročena.

ÚS neshledává v dohodnutém a kontrolovaném přenosu pravomocí nic, co by omezovalo svrchovanost ČR, naopak vidí v tom posílení společného vlivu a vyšší bezpečnost. Připomíná, že skutečnými pány Smluv jsou stále státy (Masters of the Treaty), což je nyní zesíleno o zakotvení možnosti vystoupit z EU. Unijní právo působí sice přímo ale to proto, že mu to umožňuje čl. 10a a to nemusí ničemu vadit, protože je to ÚS, kdo chrání českou ústavnost proti možným excesům Unijních orgánů. Pokud by došlo k výkonu pravomocí, které by narušovaly ať materiální nebo formální limity, nebyly by akty takto vydané pro ČR závazné, uzavřel Ústavní soud.

Rozhodnutí ÚS je závazné pro všechny, to ví každý, avšak co právník to názor, tak jsem si nemohl odpustit nějaké to hodnocení. Rozhodnutí jako takové si netroufám hodnotit, nicméně argumenty Ústavního soudu se mi zdají logické a veskrze správné. Odborníci se shodují, že tento judikát je kvalitně zpracován a solidně vyargumentován, nicméně i tam se dají najít „mouchy“.¹³⁰ Kvalita nálezu je velmi vysoká a to i navzdory úrovni argumentace Senátu, o níž by se dalo přinejmenším polemizovat. Pro srovnání, návrh Senátu má tři stránky kontra návrh poslance spolkového sněmu P. Gauweilera, který byl podán k Spolkovému Ústavnímu soudu ve stejné věci, měl 342 stran.¹³¹ To samo o sobě značí míru argumentace. Z rozhodnutí ÚS je především jasné do jaké role sám sebe ÚS staví, dle mého je to ochránce ústavnosti jak má být.

¹³⁰ KÜHN, Zdeněk. Rozhodnutí ve věci Lisabonské smlouvy. *Jiné právo* [online]. [cit. 2014-01-16]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2008/11/rozhodnut-ve-vci-lisabonsk-smlouvy.html> nebo kritické poznámky Petra Břízy pod tímto článkem.

¹³¹ Filip, Jan. Lisabonská smlouva za branami Ústavního soudu. *Právní zpravodaj*, ročník 2008, str. 10

5.3 „Dvakrát nevstoupíš do téže řeky“ aneb Lisabonská smlouva znovu před Ústavním soudem (Lisabon II)

Netrvalo dlouho a před Ústavním soudem ležel druhý návrh na přezkum souladu Lisabonské smlouvy s Ústavním pořádkem. ÚS měl tak možnost navázat na svůj průlomový nálezn Lisabon I. Návrh byl podán i přes to, že Ústavní soud v předchozím řízení označil některá místa za problematická až hraniční, a tím svým rozhodnutím vystavil překážku *res iudicatae*. Před navrhovateli byl nyní složitý úkol v tom smyslu, že museli buďto najít nová ustanovení, u kterých by posouzení přicházelo k úvalu nebo předložit nové argumenty.

5.3.1 Nový návrh Senátu

Tento návrh byl doručen na Ústavní soud 29.9.2009, kdy se senát zastoupený Jiří Oberfalzerem se domáhal přezkumu hned několika sporných bodů. Návrh je uspořádn do pěti bodů, přičemž každý z nich reprezentuje jeden bod sporu.¹³²

Navrhovatel požaduje po Ústavním soudu posouzení Lisabonské smlouvy jako celku a to zejména s čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky, kdy hlavním důvodem její slučitelnost s ČR jako s právním státem. Dle navrhovatele by problém mohl být hlavně v nedostatečné srozumitelnosti popř. přehlednosti přepisu jako takového. Dále se zabývá problematikou SEU, kdy ji jako celek taktéž považuje v rozporu s čl. 1 odst.1 Ústavy a také s LZPS čl. 2 odst. 1.¹³³

Třetí bod je velmi podobá předchozímu podání. V tomto bodě Senátoři napadli opět čl. 216 spolu s čl. 2 a 4 SFEU pro jejich údajný rozpor s ústavním pořádkem. Tyto ustanovení se týkají i otázek sdílených pravomocí a také mezinárodních smluv.

Rovněž je podle Senátu potřeba, aby Ústavní soud konstatoval, že rozhodnutí Rady ve věci obav Irského lidu, který se týkal Lisabonské smlouvy a doplnil některé ustanovení, je mezinárodní smlouvou podle čl. 10a a tak vyžaduje souhlas obou komor parlamentu.

A konečně senátoři také požadovali, aby bylo spojeno toto řízení s řízením o návrhu na zrušení vybraných ustanovení jednacích řádů obou komor parlamentu.¹³⁴

S podáním Senátu se ztotožňuje ve svém vyjádření i Václav Klaus, který ještě upozornil ÚS, aby zkoumal Lisabonskou smlouvu z pohledu zavádění federálních prvků a také vznesl svých pět otázek Ústavnímu soudu.¹³⁵

¹³² Euractiv.cz, Lisabonskou smlouvou zřejmě čeká další přezkum u Ústavního soudu. [online]. 2009 [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/clanek/lisabonskou-smlouvu-ceka-dalsi-prezkum-u-ustavniho-soudu-006401>

¹³³ Nález Pl. ÚS. 29/09 Lisabon II rekapitulace návrhu odst. 7-8

¹³⁴ Návrh skupiny senátorů na posouzení Lisabonské smlouvy pozměňující SEU a SFEU s Ústavním pořádkem ČR....dostupný : http://swww.usoud.cz/assets/N_vrh_Lisabonsk_smlouva_29-9-2009.pdf

5.3.2 Rozhodnutí Ústavního soudu

Jako první Ústavní soud odmítl posoudit soulad SEU a SES jako celek s Ústavním pořádkem, i když předtím vyjádřil možnost přezkumu mezinárodní smlouvy jako celku, nicméně pokud požadují přezkum takto závažného dokumentu musí být známy argumenty v čem konkrétně je spatřován rozpor s Ústavním pořádkem a nestačí pouze žádat o obecný přezkum. Ten hlavní důvod odmítnutí byl ten, že tyto smlouvy již jsou ratifikovány všemi členskými státy, takže jejich přezkum je vyloučen.¹³⁶

Co se týká bodu návrhu ve věci domnělého rozporu článků 2, 4 a 216 SFEU s čl. 1 odst.1 a čl. 10a Ústavy ČR, tak ÚS odkázal na svůj předchozí náleží Pl.19/08. Tím, že tato skutečnost byla již jednou posuzována, byl ÚS nucen tyto návrhy odmítnout pro jejich nepřípustnost. To, že byl žádán o přehodnocení, de facto s použitím stejných argumentů ohodnotil Ústavní soud argumentem, že ÚS je soudní orgán a nikoliv místo pro politické nebo akademické diskuze. Jeho rozhodnutí je konečné a závazné pro všechny pochopitelně i pro ÚS samotný.¹³⁷

Návrh aby Ústavní soud konstatoval, že rozhodnutí Evropské rady ve věci poskytnutí záruky Irskému lidu je mezinárodní smlouvou ve smyslu čl. 10a, a proto je nutná ratifikace, Ústavní soud odmítl taktéž, hlavně kvůli tomu, navrhovatel není k tomuto návrhu legitimován, a tak není Ústavní soud k takovému rozhodnutí příslušný. Nehledě na to, že to není předmětem řízení.¹³⁸

V části VI se ÚS zabýval spojením s řízením Pl. ÚS 26/09. V tomto řízení se jednalo o posouzení ústavnosti novely jednacích řádů komor Parlamentu. Přezkoumáváním této novely, která zavádí tzv. vázaný mandát členů vlády se již Ústavní soud zabýval v jednom z předchozích nálezů, kde byl tento návrh odmítnut jako zjevně neopodstatněný.¹³⁹ Tímto se stává jeho další přezkum bezpředmětný.

Ústavní soud nyní neshledal argumenty, proč by měl odmítnout přezkum smlouvy jako celku, když jsou vzneseny relevantní argumenty. Pokud se týká přezkumu SEU a SFEU, tak k těm je oprávněn pouze v té míře, do jaké je Lisabonská smlouva mění. ÚS neshledal, že by byla Lisabonská smlouva jako celek či v jednotlivých ustanoveních v nesouladu

¹³⁵ Vyjádření Václava Klause jako doplnění návrhu Senátorů dostupné z : http://swww.usoud.cz/assets/Pl-29-09_LS-II_dopln_n_vyj_d_en__prezidenta_republiky.pdf

¹³⁶ Nález Pl. ÚS. 29/09 Lisabon II část IV. B odst. 108

¹³⁷ Nález Pl. ÚS. 29/09 Lisabon II část IV. Odst. 100- 101

¹³⁸ Nález Pl. ÚS. 29/09 Lisabon II část VII odst. 176- 177

¹³⁹ Nález Pl. ÚS. 26/09 Vázaný mandát odst. 29

s Ústavním pořádkem ČR, a to samé platí i pro její ratifikaci.¹⁴⁰ V dalších kapitolách se budu soustředit na samotný přezkum a argumentaci Ústavního soudu v jednotlivých bodech.

5.3.3 Jednotlivé body přezkumu

5.3.3.1 Zákaz Retroaktivity

Senát tvrdí, že Lisabonská smlouva je jako celek v rozporu s čl. 1 odst. 1 Ústavy pro údajnou retroaktivitu vyplývající z možnosti orgánů EU provádět dodatečné změny v Lisabonské smlouvě za účelem opravení chyb. Proti tomu Ústavní soud argumentuje tím, že jediné platné a účinné znění mezinárodních smluv na Českém území je publikováno ve Sbírce mezinárodních smluv. Změny ve smlouvách je navíc nutné činit s ohledem na Vídeňskou úmluvu, takže je nelze činit v nevědomosti konkrétního státu.¹⁴¹

5.3.3.2 Formální požadavky kladené na ustanovení smluv

Smlouva má být v nesouladu s výše zmíněným článkem také v souvislosti s přehledností a srozumitelností. Navrhovatel argumentuje absencí konsolidovaného znění SEU a SFEU a na rozsah změn, které smlouva zavádí. Zpochybňuje hned několik článků.¹⁴²

Ústavní soud znovu poukázal na svůj předchozí nález bod 186, kdy konstatoval, že z povahy věci mají mezinárodní smlouvy větší míru obecnosti a neurčitosti. Absenci konsolidovaného znění považuje ÚS za naprosto logickou, neboť jde o smlouvu, která jak známo ještě nevstoupila v té době v platnost.¹⁴³

5.3.3.3 Demokratický deficit v Evropské Unii ?

Dle navrhovatelů, kteří se podle mne snaží najít alespoň nějaký rozpor mezi rozhodovacími procesy v EU a článkem 1 odst. 1 Ústavy by mělo být hlasování upraveno tzv. vázaným mandátem. Vázaný mandát by znamenal, že hlasování zástupce České republiky v Radě EU by podléhalo předběžnému souhlasu Parlamentu. Senát jinak řečeno tvrdí, že Smlouva nemůže být ratifikována, neboť by se v tomto smyslu dostala do střetu s principem dělby moci. Ústavní soud zatím argumentuje tak, že není možné tímto způsobem podmínit přijetí Smlouvy resp. podmínit ji existencí této procedury, která má být na jejím základě teprve vytvořena.

Mimo to ÚS znovu konstatuje, že více než ztrátu postavení znamená Lisabonská smlouva posílení rolí jednotlivých parlamentů resp. jejich role v kontrolních a rozhodovacích

¹⁴⁰ Nález Pl. ÚS. 29/09 Lisabon II vymezení přezkumu část B odst.105- 114

¹⁴¹ Nález Pl. ÚS. 29/09 Lisabon II část V přezkum odst. 125- 128

¹⁴² jmenovitě čl. 7,8. čl. 17 odst. 1 a 3, čl. 21 odst. 2 písm. h) SEU a čl. 78 odst. 3 SFEU

¹⁴³ Nález Pl. ÚS. 29/09 Lisabon II část V přezkum odst. 130- 133

mechanismech. Pokud jde o domnívaný rozpor mezi čl. 10 odst. 1 SEU a čl. 1 odst. 1 a čl. 10a Ústavy, v tom ÚS spatřuje jakousi doplňující funkci a připomíná, že princip zastupitelské demokracie není obvyklý pouze u svrchovaných subjektů, nýbrž i v mezistátních organizacích.¹⁴⁴

5.3.3.4 Princip politické neutrality

Rozpor ohledně čl. 3 SEU spatřují navrhovatelé zejména s principem politické neutrality. Obdobné pochyby mají i ohledně čl. 17 odst. 3 SEU týkajícího se otázek „Evropanství“. Takto se to dle ÚS chápat nedá i proto, že zákaz vazby státu na ideologii nebo náboženství sám o sobě neznamená vyprázdněnost Ústavy.¹⁴⁵

Závěrem ÚS připomněl, že Ústava není založena na hodnotové neutralitě, ale včleňuje do sebe i regulativní ideje, které vyjadřují základní nedotknutelné hodnoty demokratické společnosti.¹⁴⁶ Pokud tedy čl. 3 SEU vymezuje regulativní ideje, ÚS na tom neshledává nic špatného, a už ne vůbec rozpor s Ústavním pořádkem.

5.3.3.5 Požadavek „Evropanství“

Členové komise jsou vybírání „podle celkové způsobilosti a evropanství z osob, které poskytují veškeré záruky nezávislosti“¹⁴⁷, a právě v tomto Senát spatřuje rozpor LZPS konkrétně s ustanoveními čl. 1 odst. 1 a čl. 21. odst. 4. Tvrdé kritiky se dostalo tomuto požadavku i v médiích, kde to Daniel Kaiser označil za vyhraněnou politickou kategorii, která nemá v ústavním pořádku co dělat a obvinil Ústavní soud, že snahy protlačit Lisabon za každou cenu.¹⁴⁸

Ústavní konstatoval, že člen komise obecně musí být oddán cílům Unie, kde např. v anglické verzi zmiňuje slovíčko commitment (což je závazek nebo oddanost). Z dříve uvedeného je podle ÚS patrné, že tento požadavek je zcela legitimní a slučitelný s principem rovnosti.¹⁴⁹

5.3.3.6 Problematika posílení spolupráce

Další ustanovení, které navrhovatelé napadli, byl článek 20 SEU. Tento článek údajně odporuje čl. 1 odst. 1 a čl. 10a Ústavy a to tím, že podmiňuje posílenou spolupráci a má bránit

¹⁴⁴ Nález Pl. ÚS. 29/09 Lisabon II část V přezkum odst. 134- 137

¹⁴⁵ Nález Pl. ÚS. 29/09 Lisabon II část V přezkum odst. 141- 143

¹⁴⁶ Nález Pl. ÚS. 19/93 ze dne 21.12. 1993

¹⁴⁷ Čl. 17 odst. 3 SEU

¹⁴⁸ KAISER, Daniel. KAISER: Mimóza v Brně. Ústavní soud rozcupoval námitky Klausových senátorů [online]. [cit. 2014-01-18]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/kaiser-mimozav-brne-0qh-nazory.aspx?c=A091104_082624_ln_nazory_pks

¹⁴⁹ Nález Pl. ÚS. 29/09 Lisabon II část V přezkum odst. 164

výkonu určitých pravomocí, a to jak na úrovni členských států, tak i Unie a to má za následek rozpor s dříve uvedenými články.

Ani v tomto případě nehledal ÚS rozpor s žádným ustanovením Ústavního pořádku. Jako hlavní důvod ÚS uvedl, že je pouze na vůli České republiky resp. jejich orgánů zda vůbec, kdy a jakým způsobem se na posílení spolupráci bude podílet.

5.3.3.7 Vystoupení z EU

Pro mnohé možná nepochopitelné napadnutí jednoho z článků, který já osobně považuji za velmi důležitý, hlavně z hlediska již několikrát zmíněné suverenity. Nicméně návrhovač spatřuje opět rozpor s Ústavním pořádkem v souvislosti čl. 50 odstavci 2 až 4, které upravují vystoupení s EU. Tvrzení opírá o argument, který se týká rozporu s principy retroaktivity a legitimního očekávání, kdy není předem jasné za jakých podmínek lze z EU vystoupit.¹⁵⁰

ÚS kontruje tvrzením, že svrchovanost však neznamena svévoli v porušování existujících závazků např. těch, na jejichž základě je ČR členem EU. Ignorace závazků a svévole ve zpětjímání se svých pravomocí, by byla podle ÚS v rozporu s čl. 26 Vídeňské úmluvy.¹⁵¹ Tvrzení senátorů, že vystoupení z EU podléhá souhlasu navíc není pravdivé. Pokud nevstoupí dohoda o podmínkách vystoupení s daným členským státem v platnost do dvou let od oznámení tohoto záměru, přestává tento stát být členem EU.¹⁵²

5.3.3.8 Pravomoci Soudního dvora vzhledem k mezinárodním smlouvám

Samotným jádrem tohoto sporu je obava návrhovačů, že z pohledu čl. 19 odst. 1 SEU by Ústavní soud ztratil možnost vytvoření si nezávislého úsudku, který by se týkal mezinárodní smlouvy. Podle Senátu by tak byl v důsledku Soudní dvůr Evropské Unie při výkladu smluv nadřazen jednotlivým ústavním soudům členských států.

Tato obava odporuje konstatování, které ÚS dovodil v předchozím nálezu a sice, že je nutné použít jako referenční hledisko celý Ústavní pořádek nikoli pouze jeho materiální ohnisko.¹⁵³

Výklad Senátorů považuje za chybný, protože „*přednostní aplikace práva Společenství se v případě přezkumu smluv, které ještě nejsou účinné (jinak řečeno neaplikovatelné), neuplatní.*“¹⁵⁴

¹⁵⁰ Návrh skupiny senátorů na posouzení Lisabonské smlouvy pozměňující SEU a SFEU s Ústavním pořádkem ČR...dostupný : http://swww.usoud.cz/assets/N_vrh_Lisabonsk__smlouva_29-9-2009.pdf

¹⁵¹ Nález Pl. ÚS. 29/09 Lisabon II část V přezkum odst. 168

¹⁵² Čl.50 odst. 3 SEU

¹⁵³ Nález Pl. ÚS 19/08 Lisabon I odst. 94

ÚS znovu potvrdil, že uznává aplikační přednost, která má hranici v materiálním ohnisku Ústavy, což dovodil v nálezu cukerné kvóty. Byl to právě předběžný přezkum, který ÚS označil za ideální příležitost pro upozornění na nutné změny v Ústavě v případě nemožnosti eurokonformního výkladu.

5.3.3.9 Suverenita ČR podruhé před Ústavním soudem

Problematiku zásahu do suverenity se Ústavní soud věnoval už v předchozím nálezu, nicméně je potřeba říci, že v tomto na něj velmi často odkazuje. Vedle již jednou vyvrácených důvodů, spatřují navrhovatelé rozpor v možnosti vytvoření společné evropské obrany, která by podle navrhovatelů vždy náležet svrchovaným státům, pokud jimi opravdu jsou. Velkou hrozbu spatřují v přístupu k uprchlíkům, s tím, že jejich počtu, již nebude rozhodovat pouze Česká republika. Jako poslední bod uvádí rozšířené pravomoci Unie v trestních věcech a z toho plynoucí obavy o jasné vymezení trestních činů.¹⁵⁵

ÚS se již znovu jednou vyslovenými závěry nezaobírá a jen odkazuje na náleží Pl. ÚS 19/08 připomíná však, že v moderním demokratickém státě nelze suverenitu vykládat izolovaně, nýbrž jako prostředek k naplňování hodnot. Za přenesením kompetencí vidí ÚS svobodnou vůli suveréna, a pokud tyto kompetence budou vykonávány s jeho účastí, sjednaným a kontrolovaným způsobem nevidí ÚS na tom žádné oslabení svrchovanosti, naopak by ji to mohlo posílit. Dle Ústavního soudu prezident pouze polemizuje s pojmem sdílená svrchovanost a připomíná memorandum z roku 1995, kdy byl Václav Klaus předsedou vlády a kdy se s pojmem sdílené suverenity musel jednoznačně seznámit.¹⁵⁶

Nepřípadná, takto označil ÚS námitku neústavnosti vytváření systémů obrany, ať už se jedná o Evropu nebo jiné mezistátní systémy obrany. Tyto systémy nemohou narušit svrchovanost jednotlivých států. Pokud by tomu opravdu tak bylo, tak jsme ztratili svrchovanost již v roce 1999 vstupem do NATO. Stejně tak neobstojí argument neústavnosti SEU a SFEU jako celku v souvislosti s nevyloučením vzniku federace. Cíle EU jsou formulovány pozitivně, což nemůže znamenat rozpor s Ústavním pořádkem.¹⁵⁷

A konečně k problematice přistěhovalců resp. čl. 78 a 79 uvedl ÚS, že v dnešní době globalizace je pohyb osob velmi vysoký a nelze to vykládat takto drasticky, jak tuto

¹⁵⁴ Nález Pl. ÚS. 29/09 Lisabon II část V přezkum odst. 173

¹⁵⁵ Nález Pl. ÚS. 29/09 Lisabon II část V přezkum odst. 145

¹⁵⁶ KÜHN, ZDENĚK. Lisabon II. a geneze pojmu sdílené suverenity v kontextu České ústavní diskuze. [online]. [cit. 2014-01-19]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2009/11/lisabon-ii-geneze-pojmu-sdilene.html>

¹⁵⁷ Nález Pl. ÚS. 29/09 Lisabon II část V přezkum odst. 152 - 154

situaci líčí navrhovatel. Nehledě na možnost stanovení objemu státních příslušníků ze třetích zemí přicházejících za prací.¹⁵⁸

5.3.4 Shrnutí a hodnocení nálezu Lisabon II

Nález Lisabon mne v mnohém překvapil. Například v tom, že odkazoval na předchozí nález, což nepovažuji za zcela obvyklé. Senátoři se v tomto případě neomezili jen na konkrétní ustanovení, ale kromě Lisabonské smlouvy požadovali přezkum i Římské a Maastrichtské smlouvy jako celku. Ústavní soud však přezkum SES a SEU vyloučil s tím, že smlouvy již byly ratifikovány a jejich přezkum mohl omezit pouze na míru, jakou je mění Lisabonská smlouva.

I zde jsem byl překvapen posunem názoru ÚS. V Lisabonu I vyloučil přezkum takto rozsáhlého dokumentu jako celku, nicméně nyní to nevyločil, pokud budou předloženy adekvátní argumenty. Takovéto rozhodnutí by založilo pro příští řízení překážku věci rozhodnuté, což se v tomto případě stalo. Některé články odmítl posoudit právě díky překážce rei iudicatae, jinde zase odkazuje na úzce související ustanovení, posuzovaná v Lisabonu I.

Pokud bych měl ve zkratce shrnout otázku suverenity, tak podle ÚS přenos pravomocí na nadnárodní instituci neznamena automaticky ztrátu či omezení suverenity, na druhou stranu by to mohlo znamenat její posílení díky integraci. Jako podmínku přenosu označil ÚS přenos pravomocí na EU na základě svobodné vůle, podle předem dohodnutých podmínek a s tím, že musí podléhat kontrole. Odmítl se zabývat její hranicí, kterou ponechal na zákonodárci. Vyjádřil mimo jiné i obavy, že pokud by definoval hranice přenosu nebo pojem demokratického právního státu, byl by obviněn ze „soudcovského aktivismu“, což já osobně považuji za nesmysl, a to hlavně proto, že soud jedná hlavně na návrh.

Musím přiznat, že občas to na mne působilo tím dojmem, že se Senát spolu s prezidentem snažili za každou cenu Lisabonskou smlouvu zpochybnit, jak to jen šlo. Působí to tak na mne i co se týče argumentace, jelikož ani ta nebyla nijak zvlášť promyšlená, a tak tedy její vyvrácení nečinilo Ústavnímu soudu velké obtíže.

Co mě ovšem relativně překvapilo byl fakt, že Ústavní soud dovodil povinnost prezidenta ratifikovat mezinárodní smlouvu bezodkladně. Toto vzbudilo bouřlivou diskuzi, kdy podle kritiků k tomuto není Ústavní soud povolán a je nepřipustné, aby takto tlačil na prezidenta republiky.¹⁵⁹ Já bych celou situaci přirovnal k současné politické situaci, kdy Miloš

¹⁵⁸ Čl. 79 odst. 5 SFEU

¹⁵⁹ KÚHN, ZDENĚK. Lisabon II. vyhlášen. [online]. 2009 [cit. 2014-01-19]. Dostupné z: http://jinepravo.blogspot.cz/2009/11/lisabon-ii-vyhlasen-publikovan_03.html

Zeman předeslal, že nejmenuje kandidáty, kteří nebudou splňovat jeho požadavky. V tom já nevidím logiku zejména proto, že za vládu odpovídá premiér a nikoliv prezident.

Po prostudování nálezu jsem se nemohl zbavit dojmu, že Ústavní soud už předem počítal s tím, že Lisabon projde, nicméně se to dalo očekávat vzhledem ke kvalitě argumentů, které předložil Senát. Nic z toho ale neubírá na vážnosti tohoto rozhodnutí pro Českou republiku.

5.4 Ratifikace a sjednání Lisabonské smlouvy

V této podkapitole bych se chtěl věnovat alespoň krátce problematice sjednání a následné ratifikaci Lisabonské smlouvy. Pokusil bych se vysvětlit rozdíl mezi nimi, protože veřejnost tyto dva pojmy často nechápe.

5.4.1 Sjednání

Ústava České republiky hovoří jasně. V České republice prezident sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy, přičemž sjednávání může přenést na vládu nebo s jejím souhlasem na jednotlivé členy.¹⁶⁰

Sjednání mezinárodních smluv přenesl na Vládu prezident Václav Havel ve svém rozhodnutí z 28. Dubna 1993.¹⁶¹ Rozhodnutí prezidenta je právní akt *sui generis*.

Sjednání Lisabonské smlouvy měla na starosti Vláda Mirka Topolánka, přičemž spolupracovala s ministerstvem zahraničních věcí vedeným Karlem Schwarzenbergem. Smlouva byla podepsána v Lisabonu 13. Prosince 2007, právě dříve zmíněnými pány. Mirek Topolánek ji označil v Senátu za náš podíl odpovědnosti v Evropě a za životní zájem České republiky.¹⁶²

5.4.2 Ratifikace, rovina teoretická, politická i právní

Význam ratifikace je spíše chápán jako definitivní stvrzení smlouvy jejím konečným podpisem. Z hlediska teorie poskytuje adekvátní a dle mého rozumnou definici Black(ův) právní slovník. Ratifikace je podle něj znamená potvrzení úkonu, který buď vykonala samotná strana nebo strana jiná. Ve smluvním právu pak spíše jde o akceptaci předchozího

¹⁶⁰ zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, Čl. 63 odst. 1

¹⁶¹ 144/1993 Sb. rozhodnutí prezidenta republiky

¹⁶² Vláda České republiky, M. Topolánek: Schvalte Lisabonskou smlouvu! Způsobí konec současného charakteru integrace. [online]. [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/m--topolanek-schvalte-lisabonskou-smlouvu!-zpusobi-konec-soucasneho-charakteru-integrace-57062/>

právního úkonu, který by bez ratifikace nebyl vynutitelným. Po ratifikaci se na závazek pohlíží, jako by byl platný a vynutitelný už od začátku.¹⁶³

V anglickém slovníku „ratification“ nalezneme to ratify means to make an official agreement valid by signing it or voting for it.¹⁶⁴

Ratifikace mezinárodních smluv v České republice náleží prezidentu republiky. Ovšem jak tomu tak bývá, co právník, to názor, tak vyvstává problém, jestli opravdu musí prezident smlouvy podepsat dokonce, i když vyslovil Parlament těmto smlouvám souhlas. Názory na tuto problematiku se diametrálně liší. Za nejradiálněji považují názor Aleše Gerlocha, který tvrdí, že prezident by mohl být za toto žalován, nebo některé jeho kompetence by měli být dočasně přeneseny na předsedu Poslanecké sněmovny nebo vlády.¹⁶⁵

Na druhou stranu Zdeněk Koudelka připomíná, že se jedná o právo prezidenta. Zmiňuje hlavně princip dělby moci vzhledem k parlamentní demokracii. Poukazuje na dobu socialismu, kdy byl parlament nejvyšším orgánem veškeré státní moci, a tak by neměl být nikdo nucen k poslušnosti k Parlamentu, neboť by to popíralo onu dělbu moci. Na druhou stranu nevidí logiku v nevyjádření svého názoru při sjednávání smlouvy a následném pověření Mirka Topolánka podpisem smlouvy.¹⁶⁶

Na rozdíl od klasického zákonodárského procesu, kdy se zákon může stát platným a účinným i bez podpisu prezidenta, tak nepodepsání mezinárodní smlouvy má zcela jiný dopad. Je to právě podpis prezidenta, čím je stvrzena vůle státu přijmout závazek, vyplývající z této smlouvy. Ratifikaci nemůže provést nikdo jiný, pouze prezident.¹⁶⁷

Celý proces ratifikace by měl být jakýmsi souzněním, protože je to i obraz, který ukazujeme celé Evropě. Diskuze je v tomto případě velmi vítaná a jejím výsledkem by měl být určitý konsenzus, nikoliv prázdná slova podporovaná urážkami.

Lisabonská smlouva byla nakonec podepsána i Václavem Klausem. Stalo se tak 3. 11. 2009, kdy nezapomněl připomenout, že s ní stále nesouhlasí a vzal si symbolicky černou kravatu. Proces ratifikace byl dokončen uložením českých podpisů do depositáře v Římě.¹⁶⁸

¹⁶³ BLACK, Henry Campbell. Praha: Victoria Publishing, 1993.

¹⁶⁴ HORNBY, Albert Sydney. *Oxford advanced learner's dictionary of current English*. 7th ed. Oxford: Oxford University Press, 2005.

¹⁶⁵ GERLOCH, Aleš. *Odpůrci Lisabonu*. 2009.

¹⁶⁶ KOUDELKA, Zdeněk. Ratifikace Lisabonské smlouvy. [online]. 2009 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/zdenk-koudelka.php?itemid=6628>

¹⁶⁷ ŠIMÍČEK, Vojtěch. Může prezident republiky odmítnout ratifikaci mezinárodní smlouvy ?. [online]. 2009 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2009/01/me-prezident-republiky-odmtnout.html>

¹⁶⁸ VOJÍKOVÁ, Martina. Ratifikace Lisabonské smlouvy a schvalování mezinárodních smluv v ČR obecně. [online]. [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?articleid=88&zoneid=9>

6 Závěr

Cílem mé práce bylo poskytnout komplexní přehled o ratifikaci Lisabonské smlouvy a to se zdařilo. Lisabonská smlouva neměla ani zdaleka jednoduchou cestu. Našlo se v ní několik rozporných ustanovení, které i sám Ústavní soud označil za hraniční, nicméně nakonec rozhodl, že rozpor není tak zásadní, aby byl nucen vyjádřit nesouhlas s Ústavním pořádkem. Tato Smlouva také nastartovala politickou diskuzi napříč politickým spektrem.

Odpůrci argumentují ztrátou suverenity, naproti tomu druzí tvrdí, že se jedná o národní zájem a povinnost v rámci naší odpovědnosti za závazky v Evropě. V tomto případě výrok Ústavního soudu nahrál spíše eurooptimistům. I přesto, že jsme ratifikovali jako poslední, nastaly i jiné extrémy. Například ratifikace v Maďarsku trvala pouze několik dní.

Ve své práci jsem se několikrát ztotožnil s argumentací Ústavního soudu, protože jeho argumentaci považuji za logickou a dle mého názoru se nedá o jakémkoliv soudcovském aktivismu ani hovořit. O aktivizmu podle mne nelze hovořit už jen kvůli tomu, že Ústavní soud zahajuje řízení na návrh. Je pravda, že argumenty přednesené Senátem neměli valnou úroveň, takže pro takové odborníky nebyl problém je vyvrátit.

V mé práci jsem se zabýval i problematikou sjednání Lisabonské smlouvy a také přiblížení jejího obsahu včetně jejího vlivu na právní řád České republiky. V tomto mne nejvíce zaujal jakýsi paradox, kdy Václav Klaus místo vyjádření odmítavého postoje pověřil vládu sjednáním smlouvy, a sám poté odmítal smlouvu podepsat, což podle mne hraničí až s rebelií.

Cíl práce stanovený na začátku, a sice poskytnout analýzu sjednání a průběhu ratifikace Lisabonské smlouvy v České republice, byl naplněn. Troufám si říci, že obyčejní lidé její ratifikaci bezprostředně nezaznamenali. Tento euroskepticismus dle mého názoru pramení zejména z médií, kde se lidé dozvědí pouze to, že to či ono se zdraží díky Evropské Unii, ale již nejsou informováni o tom, čím je pro ně Unie přínosem. Jako jeden příklad za všechny připomněl bych jednu z námitek Senátu a sice námitku „Evropanství“, kdy s této podmínce spatřovali senátoři rozpor s LZPS o rovném přístupu k funkcím, což je dle mého velmi zvláštní. Snad je více než jasné, že pokud má osoba zastávat významnou funkci, ať už je to v jakékoli instituci, musí jí být nakloněna. Nejde tedy jen o rozměr právní, ale i lidský. V případě Lisabonské smlouvy byl podle mě Senát ten „aktivista“.

Shrnu bych tedy tak, že i přes hraniční argumentaci je Lisabonská smlouva v souladu s Ústavním pořádkem. Jsem toho názoru, že Evropská unie je pro nás přínosem a jak

zdůraznil Ústavní soud je jen na nás samotných, jaké hranice si zvolíme, protože právě to je znak suverénního státu.

Bibliografie

Primární :

- BLACK, Henry Campbell. Praha: Victoria Publishing, 1993. ISBN 80-856-0523-6
- FILIP, J. *Lisabonská smlouva za branami Ústavního soudu*. Právní zpravodaj č. 10/2008.
- GERLOCH, Aleš. *Odpůrci Lisabonu*. 2009.
- HAMULÁK, Ondřej. *Právo Evropské unie v Judikatuře Ústavního soudu České republiky*. Praha : Leges, 2010
- HORNBY, Albert Sydney. *Oxford advanced learner's dictionary of current English*. 7th ed. Oxford: Oxford University Press, 2005. ISBN 978-0-19-400116-8.
- CHALMERS, Damian, DAVIES, Gareth, MONTI, Giorgio. *European Union Law : Case and materials*. Cambridge, UK: New York : Cambridge university press, 2010.
- KLAUS, Václav. *Prezident republiky k Lisabonské smlouvě*. Vyd. 1. Editor Martin Slaný. Praha: Euromedia. ISBN 978-808-6938-868.
- KOMÁREK, J. *Vztah práva Evropské unie a právního řádu ČR očima tří rozhodnutí Ústavního soudu*. Soudní rozhledy č. 10/2008.
- Konsolidované znění Lisabonské smlouvy
- MLSNA, Petr. *Lisabonská smlouva a Ústavní soud*. Treaty of Lisbon and Czech Constitutional Court.
- MUCHA, Jiří. *The presentation of Czech experiences : The position of the constitutional courts following integration into the European union*, 2004 s.
- Nález Pl. ÚS 29/09 Lisabon II.
- Nález Pl. ÚS. 19/08 Lisabon I.
- Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 36/01 Konkurzní nález, č. 403/2002 Sb.
- Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 50/40 Cukerné kvóty III, č. 154/2006
- PELTRÁM, Antonín. *Evropská integrace a Česká republika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 143 p. ISBN 80-247-2849-4.
- Prohlášení o přednosti práva č. 17, Závěrečný mezivládní akt.
- Rada EU: Rozhodnutí Rady ze dne 26. července o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost (2010/427/EU)
- Rozsudek ESD C-11/70 Internationale Handelsgesellschaft
- Rozsudek ESD C-6/64 Costa a C26/62 Van Gend en Loos
- Smlouva o Evropské Unii
- Smlouva o fungování EU
- ŠLOSARČÍK, Ivo a Zuzana KASÁKOVÁ. *Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva*. Vyd. 1. Grada, 2013, 248 s. ISBN 978-80-247-3567-2.
- Usnesení vlády ČR č. 1347
- Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Zákon č. 144/1993 Sb. rozhodnutí prezidenta republiky
- Zákon č. 395/2001 Sb. Euronovela
- Zákon č. 7/1995 Sb. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Evropské dohody

Sekundární (internet) :

Abstrakt rozhodnutí Lisabonské smlouvy. In: Pl. ÚS 19/08. 2008. Dostupné z:

<http://www.propravo.cz/news/abstrakt-rozhodnuti-ve-veci-lisabonske-smlouvy/>

ČAKRT, František. *Lisabonská smlouva a národní parlamenty*. [online]. 2010 [cit. 2014-01-07]. Dostupné z:

[http://www.wkonline.cz/ao/cs/dokument/nahled-](http://www.wkonline.cz/ao/cs/dokument/nahled-dokumentu/?doc=d26325v34691p1&query=dovršen%7Czavršit+%24index%3D1643&search-type=0&product=34&docno=5)

[dokumentu/?doc=d26325v34691p1&query=dovršen%7Czavršit+%24index%3D1643&search-type=0&product=34&docno=5](http://www.wkonline.cz/ao/cs/dokument/nahled-dokumentu/?doc=d26325v34691p1&query=dovršen%7Czavršit+%24index%3D1643&search-type=0&product=34&docno=5)

ČTK, ČSSD nabízí toleranci pouze v případě přijetí Lisabonské smlouvy. [online]. 2008 [cit. 2014-01-11].

Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/c1-25571290-cssd-nabizi-toleranci-pouze-v-pripade-prijeti-lisabonske-smlouvy>

Dny práva 2011 – *Days of Law 2011* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2012 ISBN 978-80- 210-5913-9

(soubor) 9788021047334. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>

ELIÁŠOVÁ, Kateřina. *Klaus odešel. Topolánek to přijal. My to uneseme, říká*. [online]. 2008 [cit. 2014-01-11].

Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/politika/clanek.phtml?id=624174>

Euractiv.cz, *Lisabonskou smlouvu zřejmě čeká další přezkum u Ústavního soudu*. [online]. 2009 [cit. 2014-01-

17]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/clanek/lisabonskou-smlouvu-ceka-dalsi-prezkum-u-ustavniho-soudu-006401>

HAMULÁK. Ondřej, *EVROPSKÁ UNIE PO LISABONSKÉ SMLOUVĚ. JAKÝ KROK A KAM?: Pokračování konstitučního příběhu?*. [online]. 2010 [cit. 2014-01-06]. Dostupné z:

<http://www.epravo.cz/top/clanky/evropska-unie-po-lisabonske-smlouvejaky-krok-a-kam1-61749.htm>

Hlasování Poslanecké sněmovny 44. Schůze výsledky dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=48969>

Hlasování Poslanecké sněmovny 44. Schůze výsledky dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=48969>

HORÁČEK, Milan a Šádí SHANAÁH. *Proč dáváme zelenou Lisabonské smlouvě*. [online]. 2009 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: <http://praha.zeleni.cz/13206/clanek/proc-davame-zelenou-lisabonske-smlouve/>

iDnes.cz, *Komunisté chtějí referendum o Lisabonské smlouvě*. [online]. 2008 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z:

<http://zpravy.idnes.cz/komuniste-chteji-referendum-o-lisabonske-smlouve-fv5->

[/domaci.aspx?c=A080321_171617_domaci_jte](http://zpravy.idnes.cz/komuniste-chteji-referendum-o-lisabonske-smlouve-fv5-/domaci.aspx?c=A080321_171617_domaci_jte)

KAISER, Daniel. KAISER: *Mimóza v Brně. Ústavní soud rozcupoval námitky Klausových senátorů* [online].

[cit. 2014-01-18]. Dostupné z: <http://www.lidovky.cz/kaiser-mimozav-brne-0qh->

[/nazory.aspx?c=A091104_082624_ln_nazory_pks](http://www.lidovky.cz/kaiser-mimozav-brne-0qh-/nazory.aspx?c=A091104_082624_ln_nazory_pks)

KLAUS, Václav. *Klausovo desatero*. [online]. 2005 [cit. 2014-01-14]. Dostupné z:

<http://zpravy.idnes.cz/klausovo-desatero-o-evropske-ustave-dv4->

[/domaci.aspx?c=A050301_112111_nazory_mhk](http://zpravy.idnes.cz/klausovo-desatero-o-evropske-ustave-dv4-/domaci.aspx?c=A050301_112111_nazory_mhk)

KOUDELKA, Zdeněk. *Ratifikace Lisabonské smlouvy*. [online]. 2009 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z:

<http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/zdenk-koudelka.php?itemid=6628>

KÜHN, ZDENĚK. *Lisabon II. a geneze pojmu sdílené suverenity v kontextu České ústavní diskuze*. [online]. [cit.

2014-01-19]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2009/11/lisabon-ii-geneze-pojmu-sdilene.html>

KÜHN, ZDENĚK. *Lisabon II. vyhlášen*. [online]. 2009 [cit. 2014-01-19]. Dostupné z:

http://jinepravo.blogspot.cz/2009/11/lisabon-ii-vyhlasen-publikovan_03.html

KÜHN, ZDENĚK. *Lisabonská smlouva míří do Brna*. [online]. [cit. 2014-01-13]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2008/04/lisabonsk-smlouva-m-do-brna.html>

KÜHN, ZDENĚK. *Nález ve věci Lisabonské smlouvy I. - obecné otázky*. In: [online]. 2008 [cit. 2014-01-12]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2008/12/nlez-ve-vci-lisabonsk-smlouvy-i-obecn.html>

KÜHN, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věci Lisabonské smlouvy*. Jiné právo [online]. [cit. 2014-01-16]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2008/11/rozhodnut-ve-vci-lisabonsk-smlouvy.html>

KÜHN, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věci Lisabonské smlouvy*. Jiné právo [online]. [cit. 2014-01-16]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2008/11/rozhodnut-ve-vci-lisabonsk-smlouvy.html> nebo kritické poznámky Petra Břízy pod tímto článkem.

Lisabonská smlouva je málo. *Lisabonská smlouva je málo* [online]. 2009 [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://www.dfens-cz.com/view.php?cislocclanku=2009030105>

Návrh skupiny senátorů na posouzení Lisabonské smlouvy pozměňující SEU a SFEU s Ústavním pořádkem ČR....dostupný : http://swww.usoud.cz/assets/N_vrh_Lisabonsk_smlouva_29-9-2009.pdf

Návrh skupiny senátorů na posouzení Lisabonské smlouvy pozměňující SEU a SFEU s Ústavním pořádkem ČR....dostupný : http://swww.usoud.cz/assets/N_vrh_Lisabonsk_smlouva_29-9-2009.pdf

PČR, PS 2006-2010, 22. schůze, část 244 [online]. 25. října 2007 [ccit. 2014-01-10]. PSP.cz. Dostupné z : <http://www.psp.cz/cgi-bin/ascii/eknih/2006ps/stenprot/022schuz/s022244.htm>.

Ratifikační proces v členských státech EU. *Ratifikační proces v členských státech EU* [online]. 2009 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/pravo_evropske_unie/lisabonska_smlouva/ratifikacni_proces_v_clenskych_statech.html

Statistika je dostupná na Poslanecká sněmovna parlamentu ČR : 46 schůze, 11. Hlasování, 18. Února 2009 [online]. [cit. 2014-01-11]. Dostupné na <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=48969>

ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Může prezident republiky odmítnout ratifikaci mezinárodní smlouvy ?*. [online]. 2009 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2009/01/me-prezident-republiky-odmtnout.html>

Valéry Giscard d'Estaing: *The EU Treaty is the same as the Constitution*. [online]. [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/voices/commentators/valeacutery-giscard-destaing-the-eu-treaty-is-the-same-as-the-constitution-398286.html>

Vláda České republiky, M. Topolánek: *Schvalte Lisabonskou smlouvu! Způsobí konec současného charakteru integrace*. [online]. [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/m--topolaneck-schvalte-lisabonskou-smlouvu!-zpusobi-konec-soucasneho-charakteru-integrace-57062/>

VOJÍKOVÁ, Martina. *Ratifikace Lisabonské smlouvy a schvalování mezinárodních smluv v ČR obecně*. [online]. [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?articleid=88&zoneid=9>

VONDRA, Alexandr. *Lisabonská smlouva: Co o ní potřebujete vědět?*. [online]. 2010, s. 24 [cit. 2014-01-08]. Dostupné z: www.euroskop.cz

VONDRA, Alexandr. *Projev Alexandra Vondry k Lisabonské smlouvě*. [online]. 2008 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/politika/clanek.phtml?id=623110>

Vyjádření Václava Klause jako doplnění návrhu Senátorů dostupné z : http://swww.usoud.cz/assets/PI-29-09_LS-II_dopln_n_vyj_d_en_prezidenta_republiky.pdf

ZAHRADIL, Jan. *Nepodepisuji, když nesouhlasím*. [online]. 2010 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z:
<http://virtually.cz/archiv.php?art=3987>

ZAHRADIL, Jan. *Rozvojová politika ČR a EU: Partnerství místo konkurence*. [online]. 2010 [cit. 2014-01-11].
Dostupné z: <http://zahradil.cz/přečtete-si/rozvojová-politika-čr-a-eu-partnerstv%C3%AD-m%C3%ADsto-konkurence1>

Abstrakt:

Lisabonská smlouva nebyla v České republice přijata zrovna s otevřenou náručí. S tím souvisí i některé podstatné změny, které Lisabonská smlouva přináší. Ve své bakalářské práci jsem se zabýval problematikou její ratifikace stejně tak i právě novot, které zavedla. Práce je členěna do několika kapitol ve kterých se postupně zabývám problematikou spojenou s celým procesem ratifikace Lisabonské smlouvy v České republice. Nachází se zde problematika povahy Evropské unie po Lisabonské smlouvě resp. jejího potenciálního posunu k federaci stejně tak jako vliv Lisabonské smlouvy na právní řády jednotlivých členských států a přímé konfrontace právních řádů s Unijním právem. Hlavní pozornost je věnována komplexnímu pohledu na ratifikaci Lisabonské smlouvy v České republice. V hlavní roli kromě prezidenta republiky je zde Ústavní soud ČR, který smlouvu zkoumal z pohledu souladu s Ústavním pořádkem. Jeho výroky měli zásadní vliv na vnímání Lisabonské smlouvy potažmo celé Unie u nás. Soud ji neshledal k údivu mnohých v rozporu s Ústavním pořádkem a dal tak zelenou ratifikaci, kterou provedl svým podpisem prezident Václav Klaus.

Resumé

The Treaty of Lisbon was not accepted very politely and it may have connection with the changes it brought. In my bachelor thesis I was focusing on its ratification process as well as on the new stuff introduced. Thesis is divided into several chapters which are mostly focused on the complex overview of the ratification process of the Treaty of Lisbon in the Czech republic. Thesis also consist of matters like form of the EU after Lisbon treaty, its influence on the legal orders and a right way confrontation of the EU law with the original legal orders. The main purpose of the thesis is to give a complex overview of the ratification process. The main emphasis is on the role of the president and the constitutional court in the ratification process. It was especially the constitutional court whose opinion was the most important considering compliance of the treaty with the Czech legal order.

Klíčová slova:

Lisabonská smlouva

Evropské právo

Právní řád

Suverenita

Přenos pravomocí

Ústavní soud

Ratifikace

Evropská unie

Ústavní pořádek

Euronovela

Evropanství

Mezinárodní smlouva

Ústava

Přezkum

Keywords :

The treaty of Lisabon

EU law

Legal order

Sovereignty

Transfer of the competences

The constitutional court

Ratification

The European Union

The constitutional order

Euronovel

Europeanism

International treaty

The constitution

Review